

Adormirea Maicii Domnului, icoană portabilă atribuită lui Teofan Grecul, Școala de pictură din Novgorod, sfârșitul sec. XIV. Galeria Tretiakov, Moscova.

† Andrei

Arhiepiscop al Vadului, Feleacului și Clujului,
Mitropolit al Clujului, Maramureșului și Sălajului

Casa Mariei și a Martei

Și pe când mergeau ei, El a intrat într-un sat, iar o femeie, cu numele Marta, L-a primit în casa ei. Și ea avea o soră ce se numea Maria, care, așezându-se la picioarele Domnului, asculta cuvântul Lui

(Luca 10, 38-39).

Ln fiecare an, la sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, auzim citindu-se în biserică pericopa evanghelică cu Marta și Maria. În casa lor și a fratelui lor Lazăr, Mântuitorul se simțea bine. Atmosfera ce domnea era una specială, liniștită și duhovnicească. Era mediul în care prezența preocupărilor spirituale dădea o noimă și o frumusețe întregii vieți.

În grai scripturistic, prin noțiunea de *casă* se înțelege familie. Se amintește de *casa lui David* (Luca 1, 27) sau, la convertirea lui Zaheu, Mântuitorul spune: *astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia* (Luca 19, 9). Sfântul Pavel amintește *casa lui Ștefanos* (1 Corinteni 16, 15), iar pe Timotei îl îndeamnă să îmbrățișeze *casa lui Onisifor* (2 Timotei 4, 19). În toate aceste cazuri, și-n multe altele, prin *casă* se înțelege familie.

Familia are un rol esențial în ceea ce privește mersul înainte al societății omenești, în general, și al lumii creștine, în special. Familia este *prima și cea mai mică celulă a organismului social*¹. Originea ei stă în natura socială a omului și în voința divină exprimată pozitiv la crearea acestuia: *Și a făcut Dumnezeu pe om după chipul Său; după chipul lui Dumnezeu l-a făcut; a făcut bărbat și femeie. Și Dumnezeu i-a binecuvântat zicând: Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l supuneți* (Facere 1, 27-28).

Familia se întemeiază prin căsătorie, adică prin legătura de bunăvoie și pentru toată viața a unui bărbat și a unei femei. *Însușirile ființiale ale căsătoriei sunt: unitatea, trăinicia, sfințenia și egalitatea între soți*². Scopul căsătoriei este: *înmulțirea neamului omenesc, ajutorul reciproc, înfrânarea trupească și, mai ales, stabilirea unei stări desăvârșite în dragostea dintre soți, ca să se împlinească reciproc, transmițând unul altuia calitățile și darurile care sunt proprii fiecăruia, înnobilându-se reciproc și formându-se reciproc și lucrând laolaltă la îndeplinirea menirii morale a fiecăruia*³. Cei doi se ajută reciproc la sfințirea vieții.

E limpede că familia este cel dintâi cadru social de care fiecare om are nevoie ca să trăiască. Familia este mediul cel mai prielnic unde se nasc, cresc și se educă copiii. Familia este prima societate naturală și adevărata celulă socială. Familia este așezământul în care se cultivă respectul reciproc, demnitatea, libertatea interioară și seninătatea constructivă.

Dacă în toată lumea sunt adevărate afirmațiile făcute mai înainte, în mod special sunt valabile în România. Iată ce spunea referitor la această instituție tradițională care este casa, familia, poetul național Octavian Goga: *Din casa voastră, unde-n umbră/ Plâng doinele și râde hora,/ Va străluci odată vremii/ Norocul nostru, -al tuturor*⁴.

Scriitorul nostru transilvănean Ioan Alexandru, care a prețuit sănătoasa spiritualitate tradițională, afirmă că *familia este întemeiată pe cea mai trainică dimensiune a universului care nu pierde niciodată și aceasta este dragostea*⁵. Voind să o definească cât mai cuprinzător, el spune că familia este *locul unde se întemeiază rânduiala unei Patrii și statornicii, în spiritul legilor morale, al jertfei de sine, al răbdării, încrederii și dragostei, este acest cuib arhaic și sacru unde doi oameni, mai întâi un tânăr bărbat și o fată, se hotărăsc să-și unească viața în cuget și simțire, prin legământul de aur al inelului nunții care desăvârșește cerul pe pământ, în vederea lucrării și privegherii, a nașterii de prunci și împlinirii spirituale în lumina moștenirilor părinților*⁶.

Din nefericire, asistăm în numeroase cazuri la o criză a familiei. Divorțurile se înmulțesc îngrijorător. *Familia naturală, tradițională, se află în criză, în mutație spre un viitor confuz și incert, în toată Europa, astfel încât criza familiei este percepută ca un simptom al civilizației occidentale, o criză a societății contemporane însăși*⁷. Cauzele care duc la această stare sunt multe: *mutații de ordin cultural, tehnic, ideologico-pragmatic, fenomenul de secularizare ca pierdere a dimensiunii sacre a vieții și intensificarea în mod alarmant a mentalității individualiste, mercantile, narcisiste și nihiliste*⁸.

Familia, ca instituție sfântă întemeiată de Dumnezeu în Eden, este socotită anacronică. Faptul că Mântuitorul Hristos, prin participarea la nunta din Cana Galileii, a ridicat nunta la demnitatea de

¹ Teologia Morală Ortodoxă, Vol. 2, București, EIBMBOR, p. 289.

² Ibidem.

³ Ibidem.

⁴ Octavian Goga, *Plugarii*, în vol. „Rugăciune”, Edit. Scrierilor românești, Craiova, 1995, p. 6.

⁵ Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, Edit. Eminescu, Vol. II, București, 1985, p. 93.

⁶ Ibidem, p. 94.

⁷ Daniel Ciobotea, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, în volumul *Familia și viața la începutul unui nou mileniu creștin*, București, 2001, p. 33.

⁸ Ibidem.

DIN SUMAR:

Pr. TEODOR MUDURE – *Tabăra de vară – Mărișel* (p. 2)

ALEXANDRU NEMOIANU – *Arhiepiscopul Valerian D. Trifa*
(p. 3)

Pr. prof. univ. dr. VALER BEL – *Schimbarea la Față în*
imografia liturgică (p. 3)

Conf. univ. dr. MARCEL MUNTEAN – *Sărbătoarea Tăierii*
Sfântului Ioan Botezătorul
în iconografie (p. 4)

Prof. univ. dr. AUREL SASU – *Justițiarul de ocazie* (p. 5)

Prof. univ. dr. MIRCEA GELU BUTA – *O perspectivă*
creștină asupra operei lui Brâncuși (p. 5)

Asist. univ. dr. ADRIAN PODARU – *Doctorat de referință*
în teologie (p. 7)

taină nu-i mai problematizează pe mulți. Divorțează prin consens, uneori în fața notarului. Monogamia, ca singura cale a comuniunii dintre bărbat și femeie, este considerată depășită. Căsătoriile de probă, uniunile consensuale, sunt tot mai multe. Tinerii sunt sfătuiți, din nefericire, de către instituții care se cred educative, să-și înceapă viața intimă înaintea de căsătorie.

Pe deasupra, slăbiciunea unora care întrețin relații trupesti cu persoane de același sex se dorește să fie instituționalizată. Constituția actuală spune că *familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între soți*⁹, iar Biserica insistă ca în noua Constituție să se menționeze că *familia se întemeiază pe căsătoria liber consimțită între un bărbat și o femeie*. Fără dorința de a fi pedepsiți cei ce au particularitățile lor, trebuie să ne gândim la destinul neamului.

În fața tuturor acestor cauze care slăbesc familia, Biserica vine și afirmă că această instituție fundamentală reflectă în constituția ei misterul Sfintei Treimi¹⁰. Familia este formată din bărbat, femeie și copii. Taina Cununii se sfârșește cu rugăciunea: *Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, Treimea cea întru tot sfântă și de o ființă și începătoare de viață, o Dumnezeu și o împărăție, să vă binecuvinteze pe voi. Să vă dea vouă viața îndelungată, naștere de prunci bumi, spor în viață și în credință*¹¹.

Învățătura Bisericii Ortodoxe consideră că familia are și fundament creațional sau natural, potrivit voinței divine, care a făcut pe om bărbat și femeie, ca să viețuiască împreună, să se înmulțească și să stăpânească creația și toate cele ce se află în ea.

Și totuși, constatând câtă derută domnește în lume și în ce criză a intrat familia, ne întrebăm care este soluția de îndreptare? O găsim tot în pericopa evanghelică ce se citește la Adormirea Maicii Domnului. Marta se îngrijea de multe, iar Maria, așezându-se la picioarele Domnului, asculta cuvântul Lui. Aceasta e soluția: *ascultarea de cuvântul Lui!* Și cuvântul Lui ne sugerează trei sfaturi practice pe care le dăm tuturor familiilor noastre. Sfaturile par simple, dar nu sunt banale.

Primul sfat pe care-l dăm este ca soțul și soția, dimpreună cu copilașii lor, să găsească dimineața și seara câte zece minute pentru rugăciune. Cu toată graba, rugăciunea de dimineață va binecuvânta întreaga zi. Iar rugăciunea de seară, chiar cu *riscul* de a ne uita mai puțin la televizor, va crea o comuniune dulce și ne va oferi un somn liniștit. Iată ce ne sfătuieste în acest sens părintele Paisie Aghioritul: *Părinții trebuie să se poarte cu bunătate. Ei să rostească toate rugăciunile de seară, iar copiilor lor să le spună: Dacă vrei, poți rămâne și voi puțin. Atunci când copiii sunt mai marișori, familia poate avea un program de rugăciune. De pildă, cei mari să se roage cincisprezece minute, iar copiii două sau cinci minute, și, dacă vor, se pot ruga și mai mult*¹².

Al doilea sfat este ca duminica, după o săptămână de trudă, toată familia să participe la Sfânta Liturghie. Nu numai bunicul sau bunica, ci tata și mama, dimpreună cu copiii lor, să fie prezenți în biserică. Întăriți prin rugăciune și participând la *Ospățul credinței* avem toate șansele ca săptămâna ce urmează să fie una reușită. Sunt și astfel de familii care *duminica merg la biserică și se împărtășesc, apoi se întorc la «chilia» lor, așa cum merg pustnicii duminica la biserică așezământului, după care se liniștesc în chiliile lor. Slavă lui Dumnezeu că există multe astfel de suflete în lume*¹³.

Al treilea sfat este ca bucuriile îngăduite de Dumnezeu oamenilor, soții să le guste împreună. Altfel riscul de a apărea disensiuni este foarte mare. Anturajele dubioase, în care poate ajunge doar unul dintre soți, pot conduce la prăbușirea familiei.

În timpul Postului Adormirii Maicii Domnului, și la Sărbătoarea ei, gândindu-ne la toate crizele prin care trece familia, să-i zicem: *Nădejdea noastră, adună pe cele risipite. Pe cei rătăciți pe cale povățuiește-i, pe cei căzuți de la dreapta credință iarăși la credință întoarce-i, pe cei bătrâni sprijinește-i, pe cei tineri îi învață, pe prunci hrănește-i și preamărește pe cei ce te preamăresc*¹⁴.

Tabăra de vară - o experiență de neuit

Pr. Tudor Mudure

(Preotul taberei de adolescenți)

In perioada 22-28 iulie 2013 a avut loc tabăra de vară de la Mărișel, județul Cluj, organizată de Arhiepiscopia Vadului, Feleacului și Clujului în parteneriat cu ASCOR, filiala Cluj-Napoca. Cei 80 de tineri participanți, tineri cu vârste cuprinse între 14 și 18 ani, din diverse județe ale țării, au optat să își petreacă o parte din vacanța de vară într-un mediu care îmbină jocul, comunicarea și spiritualitatea. Aceștia au fost însoțiți de 18 voluntari care, nu numai că au fost responsabili cu organizarea minuțioasă a activităților taberei, însă au reușit și să răspundă cerințelor tinerilor și să îi încurajeze în desfășurarea unui stil de viață moral sănătos.

Gândită ca un ansamblu de activități de recreere și de rugăciune, tabăra a fost pentru unii tineri un punct de plecare în redescoperirea valorilor creștine, corelat cu bucuria de a cultiva prietenii. Pentru majoritatea însă, tabăra a reprezentat mult-așteptata revedere cu vechii lor amici, cu voluntarii dedicați și cu atelierul care au reușit să fructifice eforturile și creativitatea tinerilor. Coordonate de voluntari, atelierul au captat atenția participanților.

Atelierul de artă creștină

Unii au învățat arta litografiei, ceea ce le-a dat posibilitatea să își litografieze icoane pentru cei dragi. Alții au participat la atelierul de tip handmade, unde au învățat să își împletească cruciulițe, respectiv să își modeleze figurine și accesorii din pastă Fimo, ceea ce a condus la numeroase surprize și cadouri ingenioase.

Pentru cei atrași de muzică și literatură au existat atelierul de chitară (în cadrul cărora spiritul de ajutorare a primat - cei experimentați nu au ezitat să își împartă cunoștințele cu începătorii), respectiv de poezie, unde nu numai că s-au emis interpretări noi ale operelor lirice, însă, de asemenea, s-au descoperit multe talente și înclinații literare.

Atelierul de jonglerii sau cel culinar au fost la mare căutare în rândul tinerilor participanți, care și-au testat abilitățile fizice sau culinare, unii fiind chiar inițiați în arta gătitului. Rezultatele atelierului de teatru au fost public apreciate în cadrul întâlnirilor de seară, după cântecele de chitară, arătând nu doar talentul actoricesc al tinerilor, ci și capacitatea acestora de a transpune în scenete experiențe și probleme specifice vârstei.

Atelierul de toacă a fost de un real succes, atât pentru faptul că tinerii au învățat să bată toaca (acesta fiind de altfel semnalul de chemare la rugăciune pe tot parcursul taberei), cât și pentru interesul acestora de a participa la viitoare concursuri de bătut toaca. Nu au lipsit activitățile sportive și drumeștiile, concretizate într-un atelier de prim ajutor și drumeții, care au presărat tabăra cu doza necesară de relaxare și competitivitate.

Concursurile și jocurile organizate au cultivat spiritul de echipă și capacitatea tinerilor de înțelegere, fiind un bun context pentru a lega prietenii de o viață. În plus, pentru buna purtare, îndemnare și participare activă la ateliere și discuții, numeroși participanți au fost recompensați la sfârșitul zilei cu distincții și mici cadouri simbolice, iar la sfârșitul taberei toți participanții au primit diplome care au atestat calitățile și abilitățile prin care s-au făcut remarcăți.

Activități cu profil creștin

Caracterul creștin al taberei a fost evidențiat în cadrul rugăciunii de dimineață și vecerniei de seară, urmate de cateheze, discuții tematice și sesiuni de întrebări și răspunsuri, în cadrul cărora tinerii și-au manifestat dorința de cunoaștere și și-au clarificat o serie de nelămuriri uzuale. Printre temele abordate putem menționa: rolul tinerilor în societate, importanța rugăciunii și a reconcilierii, familia creștină, despre singurătate, prietenie, bunătate, rolul preotului duhovnic și importanța Tainei Sfintei Spovedanii.

În cadrul discuțiilor (atât la cele colective, cât și la discuțiile pe grupe de vârste) s-a discutat despre viețile sfinților, respectiv despre importanța alegerilor corecte de modele în viață. Intenționându-se un caracter deschis al discuțiilor, tinerii au fost încurajați să adreseze întrebări, care au făcut referire la aspecte precum: starea sufletelor după moarte, predestinație, familia modernă, tineretul și mass-media etc.

Participanții taberei au beneficiat și de prezența doamnei profesor Gabriela Alexandru, formatoare în cadrul Fundației Arsenie Boca București, care a abordat teme precum sexuali-

tatea, avortul, relațiile interumane sau dragoste și care a dat curs la discuții pe aceste teme.

Vizită arhierescă

Spre sfârșitul taberei ne-am bucurat de prezența în mijlocul nostru a Înalț Preasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, care a oficiat o slujbă de binecuvântare și a adresat un cuvânt de învățătură participanților. Înalț Prea Sfinția Sa le-a dat tinerilor numeroase recomandări de lectură (Gala Galaction, Sfântul Ioan Valahul, Dostoievski, Agârbiceanu), adresându-le în același timp o invitație deschisă către aprofundarea cunoașterii prin lectura potrivită. După interacțiunea tinerilor cu Părintele Mitropolit, a avut loc un scurt moment artistic, cu scenete de teatru, poezie și cântece la chitară. La finalul taberei, un număr impresionant de tineri au trecut pragul spovedaniei, astfel că, la Sfânta Liturghie de Duminică, aceștia au primit Sfânta Împărtășanie.

Concepute ca fundament pentru dezvoltarea spiritului creștin prin prisma jocului, a discuțiilor și a dobândirii de abilități practice, aceste tabere de vară adună tot mai mulți participanți de la an la an. Experiența câștigată aici este mai mult decât o amintire plăcută, fiind în schimb o etapă tot mai bine consolidată în dezvoltarea armonioasă a tinerilor. Fie că revin pentru atmosfera deschisă, pentru a-și revedea prietenii de vara trecută, pentru a-și căuta răspunsuri la întrebări existențiale, pentru a învăța lucruri noi, sau pentru a medita, tinerii participanți sunt deja ancorați într-o comunitate spirituală, ceea ce le conferă liniște sufletească și maturitate în gândire.

⁹ Articolul 44, alin. (1).

¹⁰ Pr. prof. univ. Dumitru Popescu în volumul *Familia și viața la începutul unui nou mileniu creștin*, București, p. 226.

¹¹ *Moliftelnic*, EIBMBOR, București, 1992, p. 92.

¹² Cuviosul Paisie Aghioritul, *Viața de familie*, Edit. Evangelismos, București, 2003, p. 167.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ *Ceaslov*, EIBMBOR, București, 1973, p. 314.

Tableta lunii august

Arhiepiscopul Valerian D. Trifa: scriitor

Alexandru Nemoianu

Jackson, Michigan
(Statele Unite)

Lealizările Arhiepiscopului Valerian D. Trifa au fost peste măsură de numeroase și în cele mai diverse aspecte: conducător spiritual, administrator, editor. Cu toate acestea, una dintre cele mai remarcabile sfere ale activității sale, cea de scriitor, a fost, într-un fel, mai puțin scoasă în evidență. În această activitate, ca în toate celelalte, el a fost un om de acțiune. Preocupat nu atât de mult să afle „de ce” un lucru se întâmplă, ci mai ales „cum” se întâmplă. Aceasta însemnând căutarea căii de a împinge lucrurile înainte. În chip consecvent cu cele arătate, ca scriitor, el nu este autor de volume școlare sau de exegeze teologice, ci de articole nu foarte lungi, directe și fără echivoc. În fapt, el a fost un ziarist (scriind și administrând jurnale) de la o vârstă fragedă, atâta de fragedă încât se poate spune că s-a născut ziarist. Dar această activitate și-a atins zenitul în Statele Unite, într-o bogată publicistică abordând problemele privind comunitatea românilor-americani. Din această cauză, Arhiepiscopul Valerian va rămâne nu numai un eminent scriitor de limbă română al comunității românilor-americani, dar și unul care a avut o influență majoră asupra comunității scriind în limba română.

În covârșitoarea majoritate, scrierile sale au fost publicate în *Solia*, oficialul Episcopiei Române Ortodoxe din America. Pasiunea și dedicația pentru această activitate au fost egale probabil doar de smerenia cu care a fost făcută. Puțini sunt cei care au știut sau știu că, pentru mulți ani, Arhiepiscopul Valerian a fost autorul majorității articolelor publicate în revistă, că el a fost editor, administrator, corector în același timp. În fapt, singurele articole pe care le semna erau *scrisorile pastorale*, adunate postum în volumul *Dearly Beloved*, Jackson (1995).

După conținut, articolele sale pot fi împărțite în teologice, pastorale și educaționale. În articolele teologice, Arhiepiscopul Valerian a fost un înfocat apărător și promotor al credinței ortodoxe. El a adresat probleme teologice disputate și cu succes a apărat credința ortodoxă și dogmele ei. Pentru aceasta, a folosit o vastă informație și scrierile Sfinților părinți. A făcut-o într-un chip delicat. Nici când nu a căutat să etaleze erudiția lui, dar întotdeauna a căutat să promoveze interesul Bisericii și al cititorilor lui. În demonstrațiile făcute, a fost convingător, calm și întotdeauna uman. Nici când nu a diminuat calitatea informației, dar mereu a fost conștient că cei cu mai puțină educație sunt încă în mai mare lipsă și îndreptățire la înțelegere. Cu pasiune a prezentat istoria, evoluția și frumusețea ei. Pastoralele sunt extrem de numeroase. În ele însemnătatea sărbătorilor și a evenimentelor a fost explicată. Tot în ele s-au explicat nevoile spirituale imediate ale comunității ortodoxe româno-americane: ce este postul și de ce să postim, de ce să fii cinstit, loial și statornic, de ce să ne rugăm. Publicistica abordează, de asemenea, probleme de administrare bisericească imediată: ridicarea de noi biserici, școlile duminicale, taberele de educație religioasă de la „Vatra”. Arhiepiscopul a fost mereu direct, gata cu soluții practice și cu exemple din viață.

În articolele din categoria „educaționale”, Arhiepiscopul Valerian a dat măsura deplină a principalei sale meniri, aceea de Episcop, care arată și „drept învață” adevărul, de fapt, niciun articol nu e lipsit de acest îndemn educațional. Pe cei bătrâni i-a liniștit și îndrumat spre valori duhovnicești. Pe cei adulți i-a îndemnat să își folosească toate talentele și toată energia spre a-și îmbogăți viața lor și pe cea a comunității cu fapte bune. În toate articolele Arhiepiscopul s-a ferit să folosească un ton solemn, sentențios sau grav care, atâta de ușor, poate plictisi de moarte. El a folosit mai degrabă un ton direct, prietenos, personal, presărat adesea cu glume înțelepte, crezând în ceea ce latinii numeau „ridendo castigat mores” (râzând să îndrepti obiceiurile). De cei tineri, s-a preocupat cu pasiune. Este bine știut că Arhiepiscopul a avut o relație specială cu cei tineri. Se bucura să-i vadă la „Vatra”, implicați și dăruitori vieții Episcopiei. A insistat ca tinerii să fie bine educați, pentru a fi, astfel, garanția viitorului. A crezut cu tărie că fără tineri nu există viitor pentru comunitatea românilor-americani. Îi iubea pe tineri atât de mult, încât îi accepta așa cum erau și îi îngăduia în inima lui cu toate limitele lor. În această privință o adăugare este de folos.

De multe ori, s-a spus că Arhiepiscopul a fost un om cu o viziune trecând de vremea lui și în această privință modul în care i-a privit pe tineri confirmă. A fost el cel care, fiind scriitor de limbă română, a înțeles că viitorul tinerei generații și, de fapt, al comunității româno-americane va fi în limba engleză. Este greu de spus dacă a fost fericit cu acest fapt, dar a înțeles că acesta era un proces obiectiv, dincolo de preferințe personale. A înțeles că acest proces este inevitabil și că el nu poate fi ignorat fără consecințe distrugătoare. Ca atare, a încurajat și promovat această tranziție. Prin aceasta arătând că motivele și interesele poporului său stăteau deasupra sentimentelor intime, și aceasta este diferența dintre omul obișnuit și cel excepțional. El a promovat folosirea limbii engleze și a știut că foarte curând aceasta va fi limba comunității noastre dar, în același timp, a făcut tot ce era cu putință să promoveze interesul pentru tradițiile românești și pentru caracterul român-american al comunității.

Am menționat că stilul său era foarte direct, pitoresc și mereu gata cu o soluție practică. Articolele erau scrise în română și, de aceea, a fost mai ales un scriitor de limbă română. Româna folosită de el era limba română a gazetelor ardelenesti de la finele veacului al XIX-lea. Această limbă a fost cultivată de gazete faimoase, care au promovat interesele românilor. Era o limbă limpede, deopotrivă accesibilă intelectualilor și celor mai puțini educați. Această foarte frumoasă limbă a fost folosită și încă mai este folosită în presa româno-americană, într-o superbă dovadă de continuitate româno-americană. În opinia mea, Arhiepiscopul Valerian va rămâne „maestrul” acestei limbi. Este important să reamintim activitatea de scriitor a Arhiepiscopului Valerian, fiindcă aceasta dă încă mai mare semnificație făgăduinței făcute la 4 iulie 1952: „Vă dau tot ceea ce Dumnezeu mi-a dat mie”. Cu siguranță, el a împlinit această făgăduință.

Schimbarea la Față – anticipare a învierii și a vieții veșnice în iconografia liturgică

Pr. prof. univ. dr. Valer Bel

Imnografia liturgică a marilor sărbători creștine exprimă Tradiția vie a Bisericii, fiind unul dintre cele mai eficiente mijloace de transmitere și trăire a credinței. Această iconografie exprimă semnificația sărbătorii și concentrează totodată întreaga iconomie a mântuirii. Faptul acesta se observă și în iconografia sărbătorii Schimbării la Față.

Revelarea Dumnezeirii

Prin schimbarea la față pe muntele Taborului, Iisus Se descoperă pe Sine ca Fiul al lui Dumnezeu, pentru a întări pe ucenicii Săi în credința în Sine și în misiunea Sa, în vederea pătimirii celei de bună voie pentru mântuirea noastră, care avea să urmeze: „În munte Te-ai schimbat la față, și pe cât au putut Ucenicii Tăi au văzut slava Ta, Hristoase Dumnezeule. Pentru ca atunci când Te

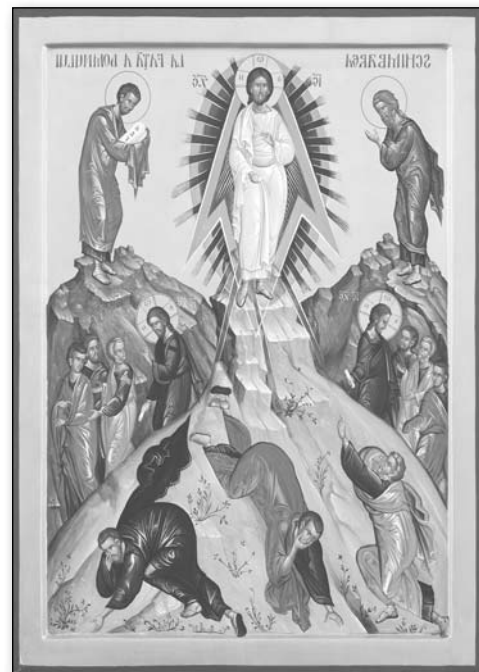
vor vedea răstignit să cunoască Patima cea de bună voie și să propovăduiască lumii că Tu ești cu adevărat Raza Tatălui” (*Condac*). Schimbarea la Față arată că Vechiul Testament, ai cărui reprezentanți principali, Moise și Ilie, apar împreună cu Iisus pe Tabor, pregătește venirea lui Hristos, că puterea Legământului vechi precum și vechile religii vor dispărea, așa cum au dispărut mai apoi Moise și Ilie din viziunea Apostolilor de pe Tabor, rămânând Iisus cu Legământul Său cel nou, Legământul iubirii în care ni Se descoperă Dumnezeu Sfânta Treime, Căruia îi slujesc toate: „Suindu-Te cu Ucenicii în munte și întru mărirea Tatălui strălucind, împreună Moise și Ilie au stat înaintea Ta. Că Legea și Proorocii ca lui Dumnezeu slujesc, a Căruia și firească ființă cea fiască Părintele mărturisind-o, Te-a numit pe Tine Fiul. Pe Acela Îl laudăm împreună cu Tine și cu Duhul Sfânt” (*Sedelna după polieleu*). Schimbarea la față are menirea să-i facă pe ucenici să înțeleagă sensul mântuitor a înfricoșătoarelor Patimi a Domnului și a participării noastre la ele: „Mai înainte de Crucea Ta, Doamne, muntele s-a asemănat cerului, și norul ca un cort s-a întins, schimbându-Te Tu la față și mărturisit fiind de Tatăl. De față era Petru cu Iacob și cu Ioan, ca cei ce aveau să fie împreună cu Tine și în vremea vânzării Tale. Pentru ca văzând minunile Tale, să nu se înfricoșeze de Patimile Tale, cărora învrednicește-ne pe noi, să ne închinăm în pace, pentru mare mila Ta” (*Stihiră la Doamne strigat-am*).

Metamorfoza dragostei

Schimbarea la față este manifestarea iubirii de oameni, arătată ca iubire supremă prin întrupare, și a puterii dumnezeiești a Mântuitorului Iisus Hristos și anticipare a învierii Sale și a luminii dumnezeiești a învierii: „Mai înainte de Crucea Ta, Doamne suind pe Ucenici în Muntele Taborului, Te-ai schimbat la față înaintea lor. Cu razele puterii i-ai luminat pe dânșii, dintr-o parte cu iubirea de oameni, iar din alta cu puterea, vrând să le arăți strălucirea învierii. De aceea învrednicește-ne pe noi în pace, Dumnezeule, ca un milostiv și de oameni iubitor” (*Stihiră la Doamne strigat-am*). Sau: „Mai înainte închipuind învierea Ta, Hristoase Dumnezeule, ai luat pe trei ucenici ai Tăi: pe Petru și pe Iacob și pe Ioan, și în Tabor Te-ai suit. Și Tu, Mântuitorule, la față schimbându-Te, Muntele Taborului cu lumină s-a acoperit, iar Ucenicii Tăi, cu cuvinte, s-au aruncat cu fața la pământ, și neputând suferi a vedea Chipul cel nevăzut. Îngerii slujeau cu frică și cu cutremur, cerurile s-au spăimântat, pământul s-a cutremurat, văzând pe pământ pe Domnul mării” (*Mărire... Și acum... la Doamne strigat-am*).

Prefacerea întregii făpturi

Schimbarea la față este totodată și anticipare a celei de-a doua veniri a Domnului și a transfigurării omului și a creației întregi, care va apărea ca mister al materiei transfigurate, ca Tabor generalizat: „Schimbarea omenească ce va să fie la a doua și înfricoșătoare venirea Ta, cu mărirea arătându-o, Mântuitorule, în Muntele Taborului Te-ai schimbat la față, Ilie și Moise grăind cu Tine. Și trei Ucenici pe care împreună i-ai chemat, văzând, Stăpâne, slava Ta, de strălucirea Ta s-au spăimântat. Cel ce ai arătat atunci acelora lumina Ta, luminează și sufletele noastre” (*Sedelna*). Atunci toate vor fi ridicate în lumina dumnezeiască a lui Hristos, pentru care ne rugăm: „Schimbatu-Te-ai la față în munte, Hristoase Dumnezeule, arătând Ucenicilor Tăi slava Ta, pe cât li se putea. Strălucească și nouă, păcătoșilor, lumina Ta cea pururea fiitoare, pentru rugăciunile Născătoare de Dumnezeu, Dătătorule de lumină, slavă Ție” (*Troparul*). Fața luminoasă a lui Hristos va lumina pe toți și pe toate. Lucrurile nu vor mai apărea ca independente de persoane, ci ca un conținut comun al lor, ca un mediu de manifestare a iubirii lui Hristos și a persoanelor omenești și îngerești într-un pan-personalism al comuniunii (cf. D. Stăniloae) desăvârșite cu Dumnezeu Sfânta Treime: „Cuvinte, Cel ce ești lumină neschimbată a Tatălui luminii celui nenăscut, întru lumina Ta arătată astăzi în Tabor am văzut Lumină pe Tatăl, Lumină și pe Duhul, Care aduce la lumină toată făptura” (*Svetilna*).

Schimbarea la Față. Icoană portabilă românească, contemporană. Autor: Călin Vădan.

Sărbătoarea Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul în iconografie

Conf. univ. dr. Marcel Muntean

Ioți sfinții calendarului ortodox sunt proslăviți după moartea lor și încununăți cu fericea cerească, pentru că ei au aflat izvorul vieții și ușa raiului. Astfel, conform versetului biblic: *Mai de preț este un nume bun decât undelele cel binemiositor și ziua morții decât ziua nașterii (Eccl 7, 1)*, Biserica serbează de obicei ziua morții sfinților, socotită ca ziua lor de naștere, spre viața cea veșnică și adevărată¹. Doar Maica Domnului și Sfântul Ioan Botezătorul fac excepție de la această regulă; ei au marea cinste de a li se sărbători atât zămislirea și nașterea, cât și diferite evenimente din viața lor, precum și trecerea la cele veșnice. Și aceasta pentru că – referindu-ne la Sfântul Ioan Botezătorul –, după proorocia făcută de îngerul Gavriil, Înaintemergătorul *va fi mare înaintea Domnului și încă din pântecul maicii sale s-a umplut de Duh Sfânt (Lc 1, 15)*, iar după mărturia Mântuitorului, *nu s-a ridicat între cei născuți din femei unul mai mare decât Ioan Botezătorul (Mt 11, 11)*.

Sărbătoarea Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul, prăznuită la 29 august, are ca bază biblică faptele istorisite de Sfinții Evangheliști Matei (14, 3-12) și Marcu (6, 17-29). Este o sărbătoare comună atât calendarului ortodox, cât și celui romano-catolic. După mărturia lui Eusebiu și Ieronim, ea a fost la început o aniversare a sfințirii unei biserici din Samaria, unde se afla momântul Sfântului Ioan Botezătorul, iar alții o pun în legătură cu sfințirea unei biserici din Alexandria, unde i s-au strămutat moaștele, în anul 362. Fericitul Augustin ne-a lăsat două predici la această sărbătoare.

Sfântul Ioan Botezătorul și Înaintemergătorul Domnului, numit de tradiție *Îngerul Pustiei*, avea să împărtășească soarta majorității proorocilor lui Israel, al căror șir îl încheie (Mt 11, 13), mărturisind adevărul până la capăt și încumetându-se să-l certe cu asprime pe regele Irod Antipa pentru că trăia în desfrânare cu Irodiada. Mesajul lui Ioan era simplu: nimic nu-i poate mântui pe oameni decât mărturisirea păcatelor și schimbarea vieții. Ioan avea atât

autoritatea morală cât și curajul să o spună oricui, inclusiv regelui Irod căzut în adulter. În cele din urmă i se taie capul; Irodiada a uneltit, Salomeea a cerut și Irod a dispus, împărțind toți trei un păcat mai mare decât toate cele săvârșite până atunci. Vechiul Israel, întruchipat de cei trei călăi orbiți de patimi, își trăia astfel trufașa agonie, tăvălindu-se încă o dată în sânge sfânt, dar Noul Israel al credinței, propovăduit de Ioan, răsărea cu Hristos, spre lumina și mântuirea neamurilor.

În afară de motivul omenesc, există și un motiv dumnezeiesc pe care îl aflăm din Condacul Praznicului. Și anume, acela că mărita tăiere a capului Sfântului Ioan Botezătorul a fost făcută pentru ca și celor din iad să le propovăduiască venirea Mântuitorului. Deși Ioan Botezătorul a fost un ales al lui Dumnezeu, după moarte sufletul său s-a dus în iad, deoarece raiul a fost închis în urma păcatului strămoșesc și deschis la moartea pe cruce a Mântuitorului. Tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul având loc înainte de Patimile Domnului, se înțelege că și sufletul său a fost trimis în iad. Rânduiala dumnezeiască prevedea că dacă el a fost Înaintemergător al Domnului pe pământ, să fie și în iad tot Înaintemergător, căci Domnul la moartea Sa pe Cruce Se va coborî și în iad. Așa cum pământinilor li s-a vestit venirea Împărăției Cerurilor prin Iisus Hristos, așa trebuiau să fie înștiințați și cei din iad.

Pentru că se temea că Ioan Botezătorul ar putea învia dacă trupul ar fi fost îngropat alături de cap, Irod nu a dat ucenicilor decât trupul sfântului, care a fost îngropat în Sevestia. Capul a fost îngropat de Irodiada în curtea sa, la mare adâncime. Potrivit tradiției, Sfânta Ioana, femeia dregătorului lui Irod este

cea care a luat capul Sfântului Ioan Botezătorul și l-a îngropat la Ierusalim, în muntele Eleonului, într-un vas de lut. În decursul timpului, cinstitul cap a fost luat și îngropat la Emesa (Siria), apoi la Constantinopol, când, în urma cruciadelor, latinii au luat o parte din el și l-au dus în Franța, așezându-l într-o biserică din Amiens, unde se află și astăzi. Cealaltă parte a fost luată din Emesa și dusă la moscheea Umayyad din Damasc, ridicată pe ruinele unei catedrale închinată Sfântului Ioan Botezătorul.

Biserica lui Hristos se înveșmântează în negru și în suferință pentru a-și aminti de tăierea capului Sfântului Ioan Botezătorul. Este o sărbătoare care se ține cu post aspru, cu rugăciune și cu Liturghie. Doar că în ea nu răsună cântecele de bucurie ale vieții, ci durerea pentru moartea celui mai mare om născut din femeie, așa cum l-a numit Însuși Hristos.

Cea mai veche icoană cunoscută a Sfântului Ioan Botezătorul, întreg, cu aripi, se păstrează în Serbia, la Arelje și datează de la sfârșitul secolului al XIII-lea². Acest tip de reprezentare și-a găsit forma definitivă într-o frescă de la 1431 din Paraclisul Izvorul Tămăduirii din Geraki (Peloponez) și continuă să se folosească și astăzi. Icoana are fundament scripturistic. Astfel, înfățișarea cu aripi este după cuvântul Domnului, prin glasul proorocului Maleahi: *Iată, Eu trimit pe îngerul Meu și va găti calea înaintea feței Mele (Mal 3, 1)*. În iconografie, îngerii sunt reprezentați cu aripi, așa se explică de ce Sfântul Ioan Botezătorul are aripi. Reprezentarea capului său tăiat pe o tepsie, din porunca lui Irod, este consemnată în Evangheliile (Mt 14, 8 și 11; Mc 6, 25 și 28), iar securea de la trunchiul copacului apare chiar în cuvântul Sfântului: *Iată, securea stă la rădăcina pomilor și tot pomul care nu face rod bun se taie și se aruncă în foc (Mt 3, 10)*.

Tipologia înfățișării lui este sumară. Având tunică din păr de cămilă, cu o mantie verde de culoarea măslinii care îi acoperă trupul, lăsându-i doar brațul drept descoperit, Botezătorul cu aripi stă în picioare, ținând în mâna stângă un filacter desfășurat pe care scrie: *Pocățiți-vă, că s-a apropiat Împărăția cerurilor (Mt 3, 2)*. Sfântul Ioan propovăduiește pocăința în pustia Iudeii (Mt 3, 1) și în toată împrejurimea Iordanului (Lc 3, 3), acestea fiind sugerate prin stâncile conice din

spatele Înaintemergătorului. Un tufiș și un topor, aflate la picioarele Sfântului Ioan, amintesc de cuvintele propovăduirii (Mt 3, 10). Fondul auriu al cerului scoate în evidență statura sa zveltă, cu brațe și picioare foarte subțiri, chipul prelung, ascetic, cu capul descoperit, părul lung, revărsat în smocuri pe spate și peste umeri și barba zburlită – prototip al anahoreților. În colțul de jos, din dreapta, un potir cu capul Sfântului Ioan amintește de sfârșitul mucenicesc al vieții sale, prețul plătit pentru adevărul susținut cu autoritate profetică³.

Icoana Tăierii capului Sfântului Ioan Botezătorul este icoana dedicării fără compromisuri lui Dumnezeu și dreptății Sale. Capul preasfânt care a privit cerurile revărsându-se peste pământ nu încetează în veac de a muștra pe cei ce calcă în picioare iubirea jertfelnică a lui Dumnezeu pentru oameni. Moartea proorocului este o muștrare pentru fiecare dintre noi. De care parte ne aflăm: în temnița rece, așteptând în rugăciune decapitarea sau la mesele pline de desfrânare ale acestui veac? Suntem mărturisitori până la moarte ai Adevărului sau adepți ai compromisului cu răul? Suntem iubitori de pustie sau de ospețe? Sărbătoarea de față este o judecată interioară a veacurilor, o separare a oamenilor lui Dumnezeu de oamenii celui rău. Sfântul Ioan Botezătorul este martorul credincios, lipsit de compromis, care a trăit și a murit pentru a-L vedea pe Mielul lui Dumnezeu și pentru a se

împărtăși de sfințenia Lui.

La fel ca ucenicii Sfântului Ioan, și noi suntem chemați la pocăință și la o viață sfântă. Poate că nu suntem chemați la viața ascetică a Botezătorului sau la profeție, dar cu siguranță suntem chemați să pregătim Împărăția cerurilor, care este aproape. Mesajul Sfântului Ioan Botezătorul rămâne în veac: dedicare fără compromisuri lui Dumnezeu.

LEWIS J. PATSAVOS

VALENTELE DUHOVNICEȘTI ALE SFINTELOR CANOANE

Editura Andreiana

Lewis J. Patsavos,
Valențele duhovnicești ale sfințelor canoane, traducere din limba engleză de Emanuel P. Tăvală, Editura Andreiana, Sibiu, 2012, 158 p.

Iteratura teologică românească a cunoscut în ultimele două decenii o înflorire fără precedent în istoria noastră modernă. Prin traduceri par-

țiale sau integrale din corpusurile patristice sau literatura internațională, teologia românească s-a îmbogățit vizibil oferind articole, studii, volume și cărți de specialitate sau de popularizare pentru toate vârstele, gusturile sau orientările duhovnicești, și respectiv specializările academice ale fiecăruia. În ciuda acestui fapt se poate constata că nu toate domeniile tradiționale ale teologiei s-au bucurat de aceeași atenție a editorilor, traducătorilor sau autorilor autohtoni. Între disciplinele mai puțin frecventate, care nu se pot mândri cu un număr decât infim de titluri apărute pe piața cărții, se numără cu precădere „dreptul canonic”, ocolit probabil atât de autori, cât și de studii datorită aridității pe care o presupune o disciplină care se află la intersecția dintre teologie și practica juridică. Dar „Sfintele canoane” nu sunt doar o culegere de legi elaborate de Biserică de-a lungul evoluției ei istorice cu scopul de-a legifera, aidoma dreptului roman, viața membrilor ei, transformând-o astfel într-o societate după chipul și asemănarea acestei lumi, ci ele servesc ca puncte de reper sau principii pe calea spre Împărăție, arătându-ne că există și o dimensiune duhovnicească clară a acestora. Că ea nu este întotdeauna ușor perceptibilă o demonstrează tocmai lipsa popularității acestei discipline în mediul teologic și bisericesc. O încercare de depășire a acestei situații o realizează cercetarea de față, un scurt, dar valoros, compendiu care are ca scop principal elucidarea fundamentelor tradiției canonice a Bisericii Ortodoxe prin ridicarea spiritului legii la suprafața conștiinței eclesiale conform principiului paulin al prevalării duhului care dă viață și nu al literei care ucide (II Corinteni 3, 6), făcând astfel comunicarea esenței legii care este scrisă „nu pe table de piatră, ci pe tablele de carne ale inimii” (II Corinteni 3,3). Arhiepiscopul grec Demetrios al Americii subliniază, de altfel, în prefață că volumul oferă, mai ales pentru studenții teologi și cler, un imbold spre cunoașterea frumuseții și măreției Duhului lui Dumnezeu, a cărui lege este dragostea, libertatea și adevărul. Acesta își demonstrează utilitatea sa pastorală, decelând ca un instrument practic care oglindește sfintele canoane nu ca reminiscențe legaliste din trecut, ci ca amintiri vii ale autorității lui Hristos exercitate în Biserica Sa de-a lungul veacurilor.

Profesor de Drept canonic la Colegiul Sfânta Cruce (Holly Cross-SUA), autor al mai multor studii și cărți în acest domeniu și consilier pe probleme canonice al Arhiepiscopiei Ortodoxe Grecești din America de Nord, dr. Lewis Patsavos reușește să arate în cuprinsul volumului de față că dreptul canonic ortodox nu este un altfel de sistem legislativ uman, ci el reprezintă tradiția vie care încorporează atât elemente de teologie, cât și de jurisprudență, ceea ce scoate în evidență unicitatea tradiției ortodoxe, care poartă pecetea unei abordări duhovnicești. Utilitatea compendiului rezidă și în claritatea limbajului și a structurii accesibile prin care oferă într-o primă fază o privire de ansamblu asupra Dreptului canonic ortodox succedată de o listă sistematică a sfințelor canoane, grupate pe diferite subiecte (de ex.: intrarea în cler, misiunea, autoritatea și disciplina clerului, sfintele taine, epitimii, monahismul).

Editura Andreiana pune astfel la dispoziție o lucrare foarte utilă și actuală care nu cred că ar trebui să lipsească din biblioteca nici unui preot, teolog sau monah preocupat de „sănătatea” vieții eclesiale.

Mircea Gheorghe Abrudan

¹ Pr. prof. dr. Ene Braniște, *Liturgica generală*, Ed. IBMBOR, București, 1993, p. 220.

² Constantine Cavaros, *Ghid de iconografie bizantină*, trad. de Anca Popescu, Ed. Sophia, București, 2005, p. 196.

³ Jim Foret, *Icoana în rugăciune*, Ed. Pro Vita, Cluj-Napoca, p. 162.

Breviter

Justițiarul de ocazie

Aurel Sasu

n domn (ateu) ajuns de nicăieri în Guvernul României își dă în vânt coada de ponei și se revoltă împotriva Bisericii. Sigur că în umbra minții sale instituția nu poate fi decât pășunea alfabetizării, cu bățul și fluierul de soc, în țipătul înaripatelor cu gâtul lung. Croiala gândului a făcut din bietul slujbaş purtătorul de cuvânt al spaimei că omul, din credință, poate fi mai generos decât numără dânsul, din condei, banul pe abacul ateist al angaralei publice. Așa cum înțelege el această belea, în care sufletul, foamea, suferința, disperarea și speranța nu se pot striga decât în bordura nopții și în gheena societății care ne-a făcut, fără să ne ceară consimțământul, produsul de unică folosință la teigheaua fericirii eterne.

În fond, ce voiește mușteriu echității sociale, preocupat, între timp, și de parteneriatul civil între persoane de același sex? Voiește ceva simplu și pervers: finanțarea de la buget a Bisericii să treacă exclusiv în sarcina credincioșilor, pentru radierea din lista obligațiilor a păgânului și a grupurilor deviate. Perfect, dar care credincioși? Cei de la Radu Vodă, Colțea, Amzei, Batiștei sau Mavrogheni, aparținând comunităților vechi, statornice și bine organizate? Dar bisericuța din satul în opinci, dar schitul din singurătatea muntelui, dar grota eremitului vorbind cu Dumnezeu, dar așezămintele sociale, capela bolnavului, casa de rugăciune a soldatului și masa caldă a săracului? Dar parohiile din diaspora care-și poartă, unele din ele, iconostasul și icoanele în portbagajul mașinii dintr-un loc în altul, precum maramureșeni, cândva, bisericile lor de lemn? Mi s-a întâmplat să însoțesc, în State, un preot zeci de kilometri chemat la căpătâul unui muribund și tot atâția la botezul unei case. Doar pentru ca neamul, limba și credința să rămână una.

Nu bogăția sau sărăcia Bisericii îl îngrijorează pe verdele înveșmântat subit în haina milei creștinești. Ci dragostea ei inclusivă care le poate pe toate, fiindcă le rabdă, le suferă și le nădăjduiește pe toate. Iubirea ei care ne face sau ar trebui să ne facă robi ai adevărului: dreptate, pace și bucurie întru Duhul Sfânt (Romani 14, 17). De la care să nu lipsească, de vor, atei înșiși. Numai că trăim, din păcate, într-un secol al antagonismului, inclusiv cu Dumnezeu, al substituirii modelelor prin idoli și a libertății prin servitutea tranzitoriului instinctual. În definitiv, Biserica, chiar fără proprietăți retrocedate, ar putea trăi și fără ajutorul statului. Doar că statul s-ar delegitima pe sine într-o istorie în care Biserica l-a îmbogățit, cu prisosință, cultural, politic și spiritual. Spus altfel, l-a făcut puternic, chiar prin sărăcia ei. Și de ce nu, prin sfinții nevoiților ei.

O perspectivă creștină asupra operei lui Brâncuși

Prof. univ. dr. Mircea Gelu Buta

rincipali biografi și exegeți români ai lui Constantin Brâncuși și ai operei sale, în frunte cu Vasile Georgescu Paleolog, Barbu Brezianu, Petru Comarnescu, amintesc în lucrările lor faptul că marele sculptor a fost, pe rând, clopotar, corist bisericesc, cântăreț în strană și diacon în câteva biserici ortodoxe. Astfel, V. G. Paleolog¹, biograf și prieten apropiat al artistului, relatează în volumul său, de altfel unul referențial, intitulat *Tinerețea lui Brâncuși*: „Copil fiind, ore întregi pândează, păzind oile, să prindă dangătul îndepărtat al clopotelor de la mănăstirea Tismana, desfătându-se de sunetele lor. (...) La Craiova deveni clopotar atitrat al bisericii Maicii Domnului. Mai mult îi plăcea să le tragă pe cele de la biserica lui Obedenaru – acestea așezate pe înălțimi, în clopotniță, care vibra toată cu tremurare sub glasul celui mic și sub vocea celui mare, amândouă îngânate”².

Dacă din anul 1898, când Brâncuși devine student la Facultatea de Bele-Arte din București, datează intrarea sa în corul bisericii Mavrogheni de pe Șoseaua Kiseleff, ulterior, când ajunge și se stabilește definitiv la Paris, sculptorul cumulează și atribuțiile de paracliser, cântăreț și diacon în cadrul bisericii române din capitala Franței. Există, de altfel, o binecunoscută fotografie, publicată de Barbu Brezianu, care îl înfățișează îmbrăcat în stihar.

Diaconia este, așa cum se știe, prima treaptă harică în clerul bisericesc; au avut-o două personalități de geniu ale culturii române: Ion Creangă și Tudor Arghezi, ultimul fiind ierodiacon, adică diacon-călugăr. Ca și în cazurile lui Creangă și Arghezi, diaconia lui Constantin Brâncuși nu a fost însă de lungă durată, însumând doar doi ani. A lăsat oare ea urme în opera sculptorului, în felul în care acestea sunt evidente în proza lui Ion Creangă și în poezia lui Tudor Arghezi?

Răspunsul la o asemenea întrebare nu este ușor de formulat, dat fiind pe de o parte caracterul non-figurativ, profund modern, cu impact estetic revoluționar, al operei brâncușiene, iar pe de altă parte lipsa unei culturi teologice (în speță de teologie ortodoxă) a exegeților care au interpretat lucrările sculptorului. Există, însă, și cazul aparte al Ninei Stănculescu, care unește atât calificarea profesionistă a criticului de artă, cât și pe aceea a teologului ortodox. Această scriitoare și eseistă a absolvit în anii '50 ai secolului trecut Institutul Teologic din București, al Bisericii Ortodoxe Române, devenind ulterior critic de artă.

În acei ani au existat, de altfel, câțiva intelectuali care, în secret și în paralel cu alte facultăți urmate „la vedere” (Nina Stănculescu era studentă la Filosofie), au absolvit Teologia, exemple emblematice fiind viitorul savant Virgil Cândea și regretatul profesor și istoric al culturii Alexandru Dușu. Nu întâmplător, volumul *Ninei Stănculescu, asupra căruia mă voi opri în continuare*, intitulat „Brâncuși – Rugăciune pentru Mileniul III”³, apărut în urmă cu mai bine de un deceniu, este prefăcut de Virgil Cândea. Se cuvine să reținem din amplul său cuvânt introductiv: „De Nina Stănculescu și de neobositele ei căutări ale Adevărului și Frumosului în operele câtorva maeștri fără egal ai artei românești și universale mă leagă o jumătate de veac de prietenie și comunicare intelectuală. Dincolo de știința și sensibilitatea în exegeza creației brâncușiene, mi s-a părut întotdeauna că înțeleg motivația determinantă a stăruinței ei asupra formelor esențiale. (...)// Sub îndrumarea Părintelui Dumitru Stăniloae, ea a susținut o teză de licență tratând despre kenoză Fiului lui Dumnezeu ca teme și model al smereniei creștine, temă prin excelență filocalică. Reflecția teologică a deprins-o cu lectura interioară a operelor Meșterului de la Hobița, în care a descifrat Creația lumii, Iubirea, Cumințenia, teofaniile...”

Așadar, o „lectură” în duh pravoslavnic a operei lui Brâncuși, cu aplicare concretă asupra tripticului de la Târgu Jiu dominat de „Coloana fără sfârșit”, definită astfel de către Barbu Brezianu: „chintesența operei brâncușiene este fără îndoială această austeră și perfect echilibrată sculptură arhitecturală”⁴.

În convingătoarea sa demonstrație, Nina Stănculescu pornește de la următoarea premisă: după ce studiasse și executase sculpturi figurative, de școală academică, în 1907, la vârsta de 29 de ani, stabilit de vreo

trei ani la Paris, Brâncuși se desparte de canonul clasicist și face primii pași îndrăzneți („Am făcut pași pe nisipul eternității”, avea să sune unul dintre aforismele sale) pe drumul său propriu, care va revoluționa sculptura. În acel an 1907, Brâncuși dă la iveală trei lucrări: „Cumințenia pământului”, „Sărutul” și „Rugăciunea”. Aceste opere vor ajunge, de altfel, teme fundamentale brâncușiene, fiind reluate ritmic până ce își vor afla desăvârșirea, treizeci de ani mai târziu, în 1937-1938, în ansamblul de la Târgu Jiu. Iată din volumul *Ninei Stănculescu* un paragraf mai lung, care concentrează sensul acelei metamorfoze: „Cu ansamblul de monumente de la Târgu Jiu, (...) cele trei opere ale cotiturii, ca și toate celelalte opere ale sale realizate de-a lungul vieții, și-au găsit înalta împlinire, atât a formei, cât și a semnificației, integrate unui sanctuar inițiat deopotrivă «arhaic, creștin și modern» (s.n.), unicul de acest fel din lume. «Cumințenia pământului», cumințenia și cuviința «firii», se regăsește în monumentală masă rotundă de piatră «Masa Tăcerii», din parcul orașului, de lângă apele Jiului, unde au fost jertfiți eroii țării, ape lustrale, baptesimale, de înnoire spirituală. Masă de împărtășire cu roadele pământului, ea este altfel, totodată, și masă de comuniune cu strămoșii, și, din cele 12 scaune de piatră împrejur, și masă a unei Cine de taină, de uniune cu jertfa hristică: altar (...) spre a începe slujirea unei liturghii cosmice, a unui drum ce duce de la pământ la Cer. De-a lungul unei alei străjuite de alte câteva scaune de piatră-călăuze, «Sărutul» inițial din 1907, devine «Poartă a sărutului», «Poartă

a dragostei», cu un fronton ca de ladă de zestre strămoșească, având scrâjelită de jur împrejur însemnul perechii îmbrățișate, într-o ritmică horă, deasupra coloanelor – cupluri abstractizate. E astfel Arc de triumf al Iubirii, al principalei virtuți creștine, cuprinzând întreaga omenire și întregul univers, și în același timp Poartă spre Ceruri. Drumul inițiat se continuă de la aceasta (...) înconjurând și integrând Biserica sfințitoare din mijlocul traseului și ajungând în incinta singuratică a Târgului din afară. Acolo a fost ridicată «Rugăciunea» inițială, ca monument ultim, desăvârșitor al întregului traiect, sub forma «Coloanei fără sfârșit», cea proiectată la început a fi un singur monument, formată din romburi identice, adunând auster toată creația în același efort, generații de generații, «una pe umerii celeilalte», cum i-a spus Brâncuși Carolei Giedion Welcker, înspre lumină. Dar în același timp și efort individual, isihast, de înălțare spre Divinitate într-o rugăciune

continuuă și fără sfârșit. Modulii – «mărgelile», cum i-a numit Brâncuși – ca de metanie, în ferma lor verticalitate bărbătească, decantată în rotunjimea feminină a mușchilor, se confruntă până în cele din urmă cu pulsația de viață a inimii.”⁵

Avizată cunoscătoare a istoriei Bisericii noastre Ortodoxe, Nina Stănculescu leagă arta sculpturală non-figurativă a lui Brâncuși de faptul că în spațiul pravoslavnic românesc, îndeosebi în Muntenia și în Moldova, „nu au existat statui propriu-zise (doar sporadic, în perimetrul manifestării unor alte confesiuni: catolică, protestantă); a existat în schimb o bogată sculptură decorativă în lemn și piatră. Și mai mult decât atât, a existat o reprezentare tridimensională, monumental-simbolică a omului: numeroasele troițe, răspândite odată pe tot teritoriul țării, în cimitire, la răscrucea drumurilor, fântâni etc.”⁶

Original și convingător, demersul Ninei Stănculescu privind afinitățile operei lui Brâncuși, implicit al lucrării sale emblematice, „Coloana fără sfârșit”, cu învățătura și trăirea ortodoxă, pe care am încercat să-l semnalez și să-l schițez în datele sale principale, ar putea fi continuat și adâncit. Printr-o asociație de idei mi-am amintit că în volumul „*Cerurile Oltului*”, consacrat icoanei și picturii noastre bisericești, regretatul Mitropolit Bartolomeu V. Anania îl pomenește în două rânduri, la distanță de câteva pagini, pe marele sculptor. Inițial, în descrierea unei fresce a Botezului Domnului din Mănăstirea Brâncoveni: „Observ mai întâi subțirimea cu care artistul a stilizat pogorârea Sfântului Duh pe creștetul celui botezat, o mișcare ce-i păstrează, totuși, legătura cu Tatăl ce se rostește pe deasupra; și nu numai cu Tatăl, ci cu Treimea însăși, de care nici Fiul, prin kenoză nu s-a despărțit; este aici o întreagă teologie, dar și esențializarea unui gând care i-ar fi inspirat lui Brâncuși o sfântă invidie”⁷. Al doilea enunț se referă la „*tainica lucrare a sculpturilor lui Constantin Brâncuși (care) ne poate sugera o anumită sacralitate a artei*”⁸. Așadar, două sugestii datorate unui teolog de prim rang, care susțin interpretarea Ninei Stănculescu.

¹ Vasile Georgescu Paleolog (1890-1979), critic de artă și agricultor de seamă.

² V. G. Paleolog, *Tinerețea lui Brâncuși*, Ed. Tineretului, București, 1967, p. 98.

³ Nina Stănculescu, *Brâncuși, Rugăciune pentru Mileniul III*, Ed. Carol Davila, București, 2001.

⁴ Barbu Brezianu, *Brâncuși în România*, Editura All, București, 2006.

⁵ Nina Stănculescu, *op. cit.*, pp. 35-36.

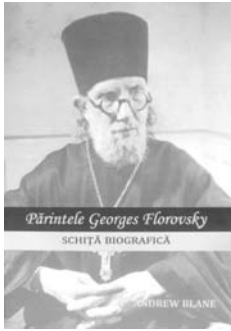
⁶ *Ibidem*, p. 33.

⁷ Valeriu Anania, *Cerurile Oltului*, Ediția a II-a, Ed. PRO (f.a.), p. 226.

⁸ *Ibidem*, p. 236

Florovsky și Bulgakov, o prietenie dificilă

Paul Siladi

evolucția bolșevică a expulzat în Occident o parte însemnată a intelectualității rusești. Prin intermediul acesteia Ortodoxia a cunoscut o adevărată renaștere în Europa de Vest și în Statele Unite ale Americii. Între numele sonore ale clericilor ruși cu o astfel de soartă se găsește în primul rând Serghei Bulgakov, dar și mai tânărul său prieten, Georges Florovsky. Pe cei doi i-a legat o prietenie dificilă, tensionată, dar

care arată anvergura umană, dincolo de cea academică a lui Bulgakov.

Georges Florovsky, cotelat între cei mai buni și prolifici teologi ortodocși ai secolului XX, dar lipsit de studii formale de teologie, este subiectul unei biografii apărută la Editura Renașterea în 2013¹. Pe lângă prezentarea vieții, a parcursului intelectual și academic al marelui teolog rus, cartea lui Andrew Blane mai are un merit. Ne introduce implicit în viața emigrației rusești din prima jumătate a secolului XX. Între reperele acestei comunități se găsește Serghei Bulgakov, o personalitate carismatică, lider de opinie, teolog îndrăzneț, duhovnic apreciat. Cu douăzeci de ani mai în vârstă decât el și cu o viziune teologică diferită de a lui, Florovsky manifestă față de acesta respect și apreciere constantă.

Prima întâlnire dintre cei doi are loc la Praga, în 1923, unde fiecare a predat o perioadă, după plecarea din Rusia și înainte de a se stabili la Paris, unde au fost colegi la nou-înființatul In-

¹ Andrew Blane, *Părintele Georges Florovsky, schiță biografică*, trad. rom. Nectarie V. Dărăban, Ed. Renașterea, Cluj-Napoca 2013. Partea care ne interesează pentru această prezentare se găsește la paginile 72-83.

stitut Sfântul Serghie. Bulgakov avea „o figură izbitoare, de neuitat, îmbrăcat după moda clericală rusă, cu păr lung și cărunț și barbă”. Încă de la început apropierea bătrânului preot de mai tânărul teolog cu înzestrări intelectuale remarcabile este marcată de diferența de viziune dintre cei doi. Deși specializarea în patristică a lui Florovsky se pare că s-a datorat sfatului pe care i l-a dat Bulgakov, totuși acesta din urmă era mult mai predispus spre gândire abstractă și filozofie, câtă vreme celălalt avea o gândire riguroasă istorică. Cu timpul, diferențele dintre ei s-au accentuat, fiecare fiind pe deplin conștient de ele. Și totuși, respectul și aprecierea reciprocă nu se erodează. Un prim moment în care Bulgakov își dovedește larghețea inimii și chiar curajul este cel al plecării lui de la Praga. Părintele Florovsky își amintește: „Bulgakov era un om de o mare onestitate și cu inima largă... Știa că nu sunt de acord cu multe din câte spunea și făcea. Avea în Praga un cerc privat de studenți cu care vorbea, iar când a plecat m-a rugat să-i iau locul, deși știa că voi merge imediat în altă direcție”.

Mai mult decât atât, faptul că avea abordări și viziuni divergente, nu l-a împiedicat pe Bulgakov să contribuie decisiv la integrarea lui Florovsky în colegiul profesoral de la Sf. Serghie. O școală în care a existat o efervescență a gândirii teologice, dar care nu a fost neapărat unitară. Și aici s-au manifestat diferențele dintre cei doi gânditori. Bulgakov și marea majoritate a corpului profesoral practicau o abordare teologică născută din tradiția gândirii și filosofiei religioase ruse a secolului XIX, marcată puternic de idealismul german. De cealaltă parte stătea singur Florovsky, profesând „întoarcerea la părinți”. Fiecare din cei doi își susținea viziunea, fără a căuta confruntarea publică. Florovsky își amintește că Bulgakov: „era un spirit larg, și deși era probabil mahnit că nu-l urmam, permitea deplina libertate de opinie și nu socotea dezacordul cu el o neloialitate”. Totuși, diferențele acestea nu sunt lipsite de urmări pentru mai tânărul preot. Chiar dacă părintele Bulgakov se dovedea tolerant și înțelegător, ucenicii săi se arătau mai puțin dispuși să accepte ca maestrul lor să fie contrazis. Apogeul dureros al conflictului de idei dintre cei doi a fost atins în anul 1935, când, împotriva voinței sale, Florovsky a fost inclus între cei 10 preoți numiți de Mitro-

politul Evloghie în comisia teologică menită să analizeze învățătura lui Bulgakov. Florovsky nu a fost deloc încântat de idee. Își amintește că i-a spus ierarhului: „îngăduiți-mi să nu mă implic. Știți că nu sunt de acord cu învățătura lui Bulgakov și că sunt de părere că în ele există o anumită ambiguitate, nu vreau să spun erezie, ci ceva ce induce în eroare. Nu o atac, ci învăț în altă parte. Aș prefera să nu fiu în comisie”. Insistența Mitropolitului l-a determinat pe Florovsky să accepte. După ce vreme de mai mulți ani evitase confruntarea, aceasta devenea acum de neocolit. În urma raportului acestei comisii, lui Bulgakov i s-a cerut o *retractatio* publică, la care el s-a supus, iar cazul a fost închis. Pentru Florovsky a început un lung șir de neplăceri din partea admiratorilor lui Bulgakov, care s-a încheiat abia cu mutarea lui la Seminarul Sf. Vladimir, în Statele Unite.

În toată această poveste, este exemplară atitudinea lui Bulgakov, așa cum a rămas în memoria mai tânărului său coleg: „Singurul care nu s-a mâniat pe mine a fost părintele Bulgakov. Cred că a suferit foarte mult, dar n-a devenit niciodată un dușman și asta e măsura omului. Dovadă că atunci când s-a îmbolnăvit – avusese o operație de cancer în primăvara lui 1939 - și n-a putut participa la adunările Comisiei pentru Credință și Ordine a propus ca eu să-l înlocuiesc, întrucât eram singurul competent, asta spre indignarea multora care au spus că aparent din cauza bolii părintele Bulgakov nu și-a dat seama ce făcea, numindu-și dușmanul ca succesori. Am fost întotdeauna oponentul lui, e adevărat, dar asta e altceva”.

Bulgakov, una dintre personalitățile insuficient valorificate ale emigrației rusești, dovedește o calitate umană tot mai rar de găsit. Prețuiește adevărul mai presus de orice și lasă celorlalți întreg spațiul de manifestare, fără a socoti diferența de opinie o formă de dușmănie. În același timp, a-l accepta pe celălalt ca altfel sau chiar opus ție și totuși valoros, în domeniul riguros al teologiei, este un indiciu al realismului și implicit al smereniei. Florovsky, pe de altă parte, își dovedește amplitudinea umană prin faptul că recunoaște și afirmă peste timp aceste calități ale celui care i-a fost prieten și oponent totodată.

Ștefan Negreanu,
Împăratul Leon al VI-lea Înțeleptul și epoca sa – între Biserica și Imperiu, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2012, 170 p.

Imperiul Bizantin și evoluția lui de-a lungul a mai bine de un mileniu de existență, a suscit, și suscită încă interesul cercetătorilor dornici să exploreze o lume care n-a apus încă întru totul, ci trăiește prin civilizația infuzată contemporaneității și prin Ortodoxia ai cărei germeni i-a transmis unor popoare precum rușii, sârbii, bulgarii sau maghiarii.

Frumusețea și importanța lui sunt reliefate, între altele, și de bogata literatură de specialitate ce s-a scris și încă se scrie, dând la iveală laturi insuficient valorificate a ceea ce a însemnat civilizația romailor. Însă, deși în opere precum cea a lui Vasiliev¹, Steven Runciman², Charles Madson Odahl³, a românilor Brezeanu⁴, Băbuș⁵ și Emilian Popescu și a altor cercetători, istoria bizantină în ansamblul ei sau elemente importante ce i-au marcat destinul sunt prezentate și analizate, subiectul este departe de a fi epuizat, rămânând deschis unor noi abordări.

Între noile lucrări ce vor deveni cu siguranță referențiale pentru discursul istoriografic al viitorului, atât datorită noutății subiectului, care umple un gol în cercetarea românească, cât și datorită profesionalismului abordării, se numără apodictic și volumul părintelui profesor Ștefan Negreanu de la Facultatea de Teologie Ortodoxă „Ilarion Felea” din Arad.

Cercetător pasionat al Bizanțului, aflat la cea de-a doua tentativă publicistică reușită după editarea tezei de doctorat⁶, acesta

¹ A. A. Vasiliev, *Istoria Imperiului Bizantin*, trad. Ionuț-Sebastian Tudorie, Vasile-Adrian Carabă, Sebastian-Laurențiu Nazăru, Editura Polirom, Iași, 2010.

² Steven Runciman, *Căderea Constantinopolului 1453*, trad. Alexandru Elian, col. „Byzantium”, Editura Nemira, București, 2011.

³ Charles Madson Odahl, *Constantin și Imperiul creștin*, trad. Pop Mihaela, Editura Big All, Timișoara, 2002.

⁴ Ștefan Brezeanu, *O istorie a Imperiului Bizantin*, Editura Albatros, București, 1981.

⁵ Emanoil Băbuș, *Bizanțul - istorie și spiritualitate*, Ediția a II-a, Editura Sophia, București, 2010.

⁶ Ștefan Negreanu, *Biserica Răsăritului și Apusului în sec. al IX-lea. Interferențe,*

oferă cititorului un portret bine documentat și riguros întocmit al Împăratului Leon al VI-lea (886-912). În realizarea lui autorul valorifică, după cum ne arată aparatul critic și cel subsidiar, izvoare patristice, liturgice și istorice, dar și cercetări mai noi aferosite temei, majoritatea aparținând unor autori francezi sau englezi (căci în literatura românească există o adevărată penurie în ceea ce privește materialele privitoare la acest subiect).

Lucrarea sa este structurată pe trei capitole, precedate de o prefață a autorului, precum și de un pasaj introductiv. În cadrul celei dintâi, părintele arată că abordarea istoriei bizantine reprezintă în ea însăși o provocare⁷, pe care însă și-o asumă, cu seriozitatea caracteristică cercetătorului, în timp ce, în introducere, realizează o prezentare istoriografică a temei, oprindu-se cu precădere asupra ultimelor apariții editoriale cu privire la subiectul analizat (pp. 13-18).

Volumul continuă apoi cu descrierea contextului social-politic al epocii în care personajul portretizat și-a desfășurat activitatea (pp. 18-26). Aici, autorul arată care erau principalele pericole ce amenințau integritatea imperiului (respectiv arabii și bulgarii) și prezintă principalele modificări teritoriale care au avut loc în acea perioadă, ca urmare a diferitelor stări conflictuale.

O atenție aparte acordă autorul moștenirii lăstate de întemeietorul dinastiei macedonene și tatăl lui Leon, Vasile I (867-886). Acestuia i se datorrează modificarea radicală a politicii și viziunii bizantine, după cum arată părintele:

Închiderea în propriile granițe, cu o preocupare exclusivă asupra păstrării acestora prin organizarea apărării imperiului va fi treptat înlocuită cu viziunea universalității imperiului Bizantin, singurul care poate asigura și păstra binele (p. 24).

Urmează apoi prezentarea propriu-zisă a bazileului Leon (pp. 27-112), această personalitate extrem de interesantă prin atitudinile sale contradictorii⁸. După analiza principalelor surse biografice și prezentarea reperelor cronologice între care se desfășoară viața și activitatea sa (pp. 27-30), se trece la analizarea traseului său biografic, începând cu educația (pp. 30-32), continuând cu domnia (p.

conclurare și controverse, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2012.

⁷ *A scrie despre Bizanț, fie și abordând o perioadă atât de scurtă ca domnia lui Leon VI Înțeleptul (886-912) prezintă multiple provocări, cu atât mai mult, cu cât istoricii au păreri împărțite referitor la ceea ce a fost, sau nu a fost Bizanțul și moștenirea acestuia lăsată Europei și lumii întregi (p. 7).*

⁸ *De la studii extrem de defavorabile, la cărți în care se încearcă o prezentare obiectivă sau în care se critică în totalitate viața și opera sa, autorii au fost pe rând intrigați de extremele în care l-au întâlnit pe al doilea împărat al dinastiei macedonene (p. 27).*

32-46) și cu activitatea legislativă (pp. 67-78) sau comercială (pp. 89-91). Totodată, sunt prezentate și chestiuni ce reglementează buna desfășurare și stabilitatea imperiului și a monarhiei, precum succesiunea (pp. 46-52) sau ierarhia (pp. 53-58). De asemenea, autorul nu uită să prezinte modul în care destinul imperial s-a intersectat (p. 96) cu cel al patriarhului Fotie (pp. 96-99).

În cadrul celui din urmă capitol se analizează apoi dinamica vieții bisericești din imperiu în vremea lui Leon (pp. 113-151). După ce prezintă câteva chestiuni generale cu privire la organizarea și jurisdicția bisericească în secolele al IX-lea și al X-lea, părintele pătrunde în profunzimea problemei, detaliind aspectele importante ale ei și prezentând rolul mănăstirilor (pp. 127-131), al preoților de mir (pp. 133-138), dar și principalii reprezentanți ai spiritualității acelor vremuri, Sfântul Andrei cel Nebun pentru Hristos⁹ (pp. 135-131) și Sfântul Vasile cel Nou (pp. 135-139), sau roadele activității misionare a bizantinilor din acea perioadă (pp. 144-148).

În finalul lucrării, autorul arată că, dincolo de momentele de regres înregistrate, domnia lui Leon a avut și o mulțime de laturi pozitive. Spre exemplu, activitatea juridică a bazileului, care a adus la zi vechiul drept roman (p. 154) sau cea diplomatică, destul de bogată (p. 155), reprezintă dovezi în argumentarea unei astfel de ipoteze și scot la iveală faptul că, în acea perioadă, societatea avea un dinamism și o complexitate aparte.

Lucrarea este însoțită, alături de bibliografia de la final, și de un breviar cu repere cronologice (pp. 157-161), deosebit de utile cititorului care dorește să perceapă evenimentele prezentate în paginile ei într-un context mult mai amplu.

Observăm așadar profesionalismul manifestat de autor în realizarea acestui volum. El este dublat de noutatea temei, completată la rândul-i de frumusețea abordării și de cursivitatea narațiunii care, în ciuda densității informaționale, nu obosește cititorul. Având în vedere aceste caracteristici, invităm cititorul dornic să reitereze un pasaj interesant al trecutului de care suntem ancorați prin cultură și confesiune, să-și îmbogățească cunoștințele și să-și desfete privirea și imaginația cu cel care a fost Leon al VI-lea Înțeleptul și cu reconstituirea epocii sale.

Iuliu-Marius Morariu

⁹ Pentru prezentarea vieții și activității lui, a se vedea: ***, *Sfântul Andrei cel nebun pentru Hristos*, trad. Ștefan Nuțescu, Editura Evanghelistos, București, 2005.

Doctorat de referință în teologie

Asist. univ. dr. Adrian PODARU

N în data de 9 iulie 2013, în aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca a avut loc susținerea publică a tezei de doctorat cu titlul *Cunoașterea lui Dumnezeu la Sfântul Isaac Sirul. Itinerariul spiritual de la „dreptatea ascetică” la „dragostea duhovnicească”,* susținută de Dl. Valentin Cosmin VESA, sub îndrumarea Înaltpreasfințitului Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI, în calitatea Înaltpreasfințitului Sale de Profesor Universitar Doctor, titularul și specialistul disciplinei de Spiritualitate creștină de la facultatea clujeană. Comisia, prezidată de Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile STANCIU, Decanul Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, a fost alcătuită din specialiști în domeniul Teologiei morale și Spiritualității creștine aparținând celor trei mari centre – nu singurele! – de teologie ortodoxă ale Patriarhiei Române: Pr. Prof. Univ. Dr. Vasile RĂDUȚĂ (Facultatea de Teologie Ortodoxă din București), Pr. Prof. Univ. Dr. Gheorghe POPA (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași) și Pr. Prof. Univ. Dr. Ștefan ILOAIE (Facultatea de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca).

Autorul tezei

Atât candidatul, absolvent al Facultății de Teologie Ortodoxă din Alba-Iulia, cu studii masterale și doctorale în Elveția (Ecumenical Institute of Bossey) și Italia (Istituto Teologico Sant' Antonio Dottore, Padova), bun cunoscător al limbii siriace (cum altfel ar putea o teză de doctorat pe un asemenea subiect să depășească limitele diletantismului, dacă accesul la textele originale nu este posibil?) și al principalelor limbi de circulație internațională (fapt care l-a pus în contact nemijlocit cu literatura de specialitate care contează), deja autor a două lucrări de specialitate (*The Experiential Theology of the Saints and its Ecumenical Role: St. Isaac the Syrian and St. Thérèse of Lisieux. Comparative Study*, Alba Iulia, Reîntregirea, 2011, 203 p. și *Cântând milele Domnului. Introducere în teologia Sfântului Isaac Sirul*, Alba Iulia, Reîntregirea, 2010, 216 p.), inițiat și în câmpul traductologic (Virgil Gheorghiu, *Hristos în Liban. De la Moise la Palestinieni*/ titlul original: *Christ au Liban: De Moise aux Palestiniens*, Plon, 1979/ Alba Iulia, Reîntregirea, 2008, 204 p.), cât și membrii comisiei, de multă vreme autorități recunoscute în domeniu, ne dădeau să înțelegem, implicit, că urmează o incitantă și interesantă *disputatio* de fond a problemei cunoașterii lui Dumnezeu.

În destul de extinsă introducere a acestei teze (lucru de înțeles, dat fiind oarecum noutatea subiectului în spațiul teologic românesc) autorul ne sugerează cheia hermeneutică pentru o lectură adecvată a operei lui Isaac: gnoseologia, îndeosebi gnoseologia divină, pentru că aceasta reprezintă tocmai interesul major al Siriicului: acela „de a descrie un itinerariu detaliat al cunoașterii, pornind de la o percepție simplă, naturală, și urcând până la o gnoseologie duhovnicească” (p. 8).

Dubla gnoseologie: teologică și duhovnicească

Autorul distinge două planuri pe care își va desfășura cercetarea: un plan al „gnoseologiei teologice”, mai familiar nouă prin denumirea de „cunoaștere dogmatică”, care se lasă mai ușor prinsă în concepte și care, de aceea, poate fi mai lesne înțeleasă de rațiunea discursivă, și un alt plan al „gnoseologiei duhovnicești”, al cunoașterii prin experiență, ca un urcuș ascetico-mistic întreprins de omul asistat și consistent ajutat de harul divin, har care și lucrează purificarea întregii ființe. Inconvenientul major (sau, mai degrabă, stimulentele decisive?) al cunoașterii duhovnicești este acela că ea nu se lasă prinsă în concepte, că rațiunea discursivă se dovedește neputincioasă în articulare, prezentarea, sistematizarea acesteia, că pentru înțelegerea ei – tot pe calea experienței subiective – este nevoie de un demers ascetico-mistic similar din partea celui ce caută să înțeleagă. Într-o formulare liturgică, cultică: „Gustați și vedeți că e bun Domnul!”. Din acest punct de vedere – ca să ducem raționamentul până la capăt – această teză de doctorat răspunde atât academicilor și cercetătorii

lor din mediul universitar, cât și oamenilor duhovnicești, interesați de viața mistică: ea este atât discurs științific, cât și impuls spre comuniunea vie, trăită, cu Dumnezeu.

De fapt, Sf. Isaac Sirul ne și spune tranșant și fără urmă de echivoc: țelul vieții ascetice este cunoașterea și simțirea lui Dumnezeu. Cu alte cuvinte, nici rațiunea autonomă (sau „rațiunea euclidiană”, dacă imi este permisă o formulă dostoevskiană), nici inima irațional exaltată nu pot ajunge singure la adevărata cunoaștere a lui Dumnezeu, care angajează întreaga ființă umană. Tipul de cunoaștere pe care Dumnezeu îl oferă omului și care a fost inaugurat de Întruparea lui Hristos „este unul integral, holistic. (...) Cunoașterea a fost vindecată în Hristos, organele care participă la această cunoaștere, dar și perspectiva sub auspiciul căreia se desfășoară această cunoaștere au fost îndreptate. Atât gândirea, care stă la baza cunoașterii raționale, cât și simțirea (simțurile), care stă la baza cunoașterii experiențiale, au fost vindecate în Hristos. Cele două tipuri de cunoaștere au devenit două dimensiuni ale unicei cunoașteri teologice (duhovnicești)” (pp. 91-92).

Cunoașterea holistică

Caracterul holistic, integral al acestei cunoașteri nu poate fi exprimat decât într-un limbaj mai degrabă apofatic: odată limpezită întreaga ființă, cunoașterea devine necunoaștere (expresia sugerând tocmai „ceea ce ochiul n-a văzut, urechea

Dragostea dumnezeiască

„Iubirea nebună” a lui Dumnezeu pentru lume este tocmai cea care, în viziunea Sf. Isaac Sirul, anulează veșnicia gheenei. Gheena are o funcție pedagogică și terapeutică: pocăința și întoarcerea la iubirea lui Dumnezeu sunt posibile chiar și în gheena. Este aici o viziune care nu consună cu perspectiva biblică a veșniciei raiului și a iadului, așa cum este aceasta mijlocită de înțelegerea literală a textelor scripturistice. În cuvintele siriicistului Sabino Chialà, „această idee a recapitulării întregii creații, exprimată nu atât ca o afirmație teologică, cât ca speranță devenită invocare, are un temei în actul creator al lui Dumnezeu, în care orice realitate a fost marcată de amprenta divină, și în mântuire, unde unirea dintre Dumnezeu și om, arătată prin cruce, a revelat unirea tuturor cu Hristos, într-un fel de solidaritate care ne face să credem că nimic nu va fi pierdut”²; iar în cuvintele Dl. Vesa, „temporalitatea iadului la Sf. Isaac nu este o certitudine a credinței, ci o certitudine a nădejzii, care se naște dintr-o experiență personală a dragostei lui Dumnezeu” (p. 219). Tensiunea dintre dreptatea lui Dumnezeu, pe de o parte, și iubirea divină, pe de alta, este rezolvată de Sf. Isaac, din punct de vedere eshatologic, în favoarea celei din urmă.

Provocarea lucrării

Teza de doctorat a Domnului Valentin Cosmin Vesa, „blindată” atât la nivelul formei, cât și la nivelul conținutului, este pentru noi o provocare: o provocare intelectuală (din punct de vedere conceptual și din punct de vedere ideatic), dar și una duhovnicească, prin subiectul pe care îl tratează (nu e de mirare că opera Sf. Isaac a stat la baza multor mișcări de renaștere spirituală și reînnoire duhovnicească, menționate succint de autor în Introducere). Personal mi-aș dori ca, într-o cercetare ulterioară, Domnul Vesa să abordeze frontal și detaliat aspectele delicate ale teologiei Sf. Isaac, care au făcut ca opera Siriicului să fie tradusă selectiv, încadrându-le organic în contextul în care au apărut și însoțindu-le de traduceri inedite din opera marelui ascet și mistic din secolul al VII-lea.

n-a auzit și la inima omului nu s-a suit” – 1 Cor. 2, 9), vorbirea devine tăcere, iar rugăciunea și meditația devin uimire și beție duhovnicească. Se trece, așadar, de la discurs la contemplație, stare în care omul îl trăiește efectiv și tot mai plenar (gradul de comparație este justificat aici!) pe Dumnezeu.

Foarte interesantă este motivarea pe care Sf. Isaac o dă Întrupării Fiului lui Dumnezeu: nu păcatul lui Adam este cel care a determinat Întruparea, ci iubirea nesfârșită a lui Dumnezeu față de lume. Dibuiem o mare sensibilitate la Dl. Vesa atunci când acesta formulează următorul enunț: „Putem afirma din capul locului că teologia întrupării la Sfântul Isaac presupune reluarea itinerariului unei povești de dragoste dintre Dumnezeu și creație, parțial întrerupt de căderea lui Adam” (p. 79). Întruparea, care este un act al supremei iubiri, face posibilă cunoașterea desăvârșită a lui Dumnezeu de către oameni într-o maximă unire cu El; de aceea, chiar dacă Adam n-ar fi căzut, Dumnezeu tot S-ar fi întrupat. Este acesta un topos pe care îl mai întâlnim în literatura filocalică. În lucrarea sa, *Răspunsuri către Talasie*, Sf. Maxim Mărturisitorul spune: „Căci încă dinainte de veacuri a fost cugetată și rânduită unirea hotarului [definitului] și a nehotărniciei [indefinitului], a măsurii și a lipsei de măsură, a stabilității și a mișcării. Iar această taină s-a împlinit în Hristos, care s-a dat în cele din urmă timpuri, aducând prin ea împlinire hotărârii de mai înainte a lui Dumnezeu”³. Dacă Adam n-ar fi căzut, moartea pe cruce n-ar mai fi fost necesară, dar Întruparea tot s-ar fi realizat, căci „însăși consituția lumii, așa cum a ieșit din gândul și din actul creator al lui Dumnezeu, o îndrumă pe aceasta spre Hristos”⁴.

¹ În afară de studiile autorului acestei teze de doctorat nu există decât un singur studiu, foarte consistent, e adevărat, al Pr. Prof. Univ. Dr. Ioan I. Ică jr., intitulat „Sfântul Isaac Sirul necunoscutul – operă, profil istoric și gândire spirituală pe fundalul tradiției siro-orientale” (pp. 5-84), acesta prefăcând traducerea aceluiași distins profesor: Sfântul Isaac Sirul, *Cuvinte către singuratici. Partea a doua recent descoperită*, Sibiu, Deisis, 2003. Corpusul traducerilor în limba română este întregit de părintele Ică jr. cu lucrarea *Cuvinte către singuratici. Partea III recent regăsită*, apărută tot la Editura Deisis, Sibiu, 2005. *Cuvintele despre nevoița* ale Sf. Isaac Sirul cunoscut în limba română două traduceri: una a eminentului teolog român Dumitru Stăniloae (în *Filocalia* vol. X, EIBMBOR, București, 1981) și alta a Părintelui

Imitarea prin ucenicie

În encomionul³ rostit la Cezareea Capadociei în cinstea fratelui său, Sf. Vasile cel Mare, la doi ani după moartea acestuia, Sf. Grigorie de Nyssa, îndemnându-i pe ucenicii episcopului capadocian să imite virtuțile celui trecut în veșnicie, spune: „Să nu spui doar că Vasile s-a încredințat în întregime lui Dumnezeu, ci încredințează-te tu însuși lui Dumnezeu! Nu spune doar că acela a dobândit odihna nădăjduită, ci tu însuși adună-ți această comoară pe care și-a adunat-o și el! Căci este cu puțință! Acela și-a mutat cetățenia de pe pământ la cer, mută-ți-o și tu! Acela și-a depus bogăția în vistieriile care nu pot fi prădate, urmează-ți și tu învățătorul, făcând așisderea! Numai astfel ucenicul va deveni asemenea învățătorului său. Și în celelalte îndeletniciri, cel care este ucenic medicului sau geometrului sau retorului nu va deveni vrednic de meșteșugul învățătorului său dacă va lăuda prin cuvânt știința acestuia, fără ca el însuși să se arate vrednic de admirație. Cineva l-ar putea întreba pe bună dreptate: „cum spui că învățătorul tău a fost medic, când tu însuși ești nepriceput în medicină? Sau cum te numești pe tine ucenic al geometrului, când tu nu ai nici o cunoștință de geometrie?” Însă dacă cineva arată în sine însuși meșteșugul pe care l-a învățat, laudă prin știința sa pe cel care l-a învățat acest meșteșug”. Credem că, prin prestația avută la susținerea tezei de doctorat, Dl. Vesa i-a făcut cinste maestrului său, Înaltpreasfințitul Arhiepiscop și Mitropolit Andrei, și că, la rândul său, Înaltpreasfințitul Andrei s-a simțit mândru să aibă asemenea ucenic.

Maxim (Constantin Făgețeanu) de la Mănăstirea Lupșa (Editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2010), care reprezintă ediția cea mai completă în limba română a „Discursurilor ascetice” ale lui Isaac.

² Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie* 60, în *Filocalia* 3, traducere din grecește de Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948, pp. 327-328.

³ Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, în Sf. Maxim Mărturisitorul, *Răspunsuri către Talasie* 60 (*Filocalia* 3, Tipografia Arhidiecezană, Sibiu, 1948), nota 1, p. 327.

Tabăra Internațională de creație contemporană *Dunărea și Dobrogea creștină* de la Mănăstirea Derwent -

Tabără a credinței și comuniunii creștine

Ln data de 19 iulie 2013 s-a vernisat expoziția de pictură a Taberei Internaționale de creație contemporană *Dobrogea și Dunărea creștină* de la Mănăstirea Derwent, aflată la a VIII-a ediție. Tabăra, care s-a desfășurat cu binecuvântarea IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, a reunit 12 creatori din țară și străinătate: Vinald Gijno - Albania, Maria Milioti și Giorgios Lazaridis - Grecia, Catrin Bepaliuc și Dorina Scorocirja - Republica Moldova, Marcel Muntean, Gheorghe Constantin, Mariana Constantinescu, Lacme Ifrim, Eugenia Frigioiu Georgescu, Gelu Costea, Gelu Băndărică (părintele Efrem) - România. Artiști, tineri absolvenți și studenți s-au înfrățit împreună în această oază de rugăciune și lumină, creând lucrări inspirate din universul tainic al Dobrogei.

Excursiile de documentare întreprinse la peștera Sfântului Apostol Andrei, la complexul muzeal Adamclisi - monumentul Tropaeum Traiani și la cetatea antică au așezat în conștiințele noastre file din istoria antică, precum și a începuturilor creștinismului ivite pe acest pământ sacru, udat de sângele mucenicilor și a înaintașilor noștri.

Tematica a cuprins două subiecte: cea a peisajului și cea a portretului. Fiecare dintre participanți a reușit să se îmbogățească și să se umple de frumusețea acestui *colț de rai*, punând în lucrări nu doar știința picturii și a artei, ci și emoțiile trăite

în acest spațiu eclesial. Alături de aceste simțăminte, dar și de stilul divers practicat de reprezentanți, fiecare a propus o viziune îndatorată talentului, precum și ariei geografice din care au provenit. Bucuria creației s-a materializat într-un număr impresionant de opere, 43 la număr, dintre care 33 au fost expuse cu ocazia vernisajului, la încheierea taberei.

Figurativul s-a completat cu încercările de sinteză duse până în sfera simbolului și a dominantei de decorativism - acest ultim deziderat fiind recunoscut în compozițiile lui Gheorghe Constantin și Gelu Băndărică. Detaliile inspirate din elementele sculpturale, vegetale și florale, regăsite în curtea mănăstirii, au fost surprinse cu mare acuitate și interes și s-au împletit în rostirea plastică a lucrărilor semnate de:

Vinald Gijno, Maria Milioti și Giorgios Lazaridis. Întinderile profunde ale văzduhului, metamorfozate în vedute remarcabile, s-au întâlnit în lucrările semnate de: Mariana Constantinescu, Lacme Ifrim, Catrin Bepaliuc, Dorina Scorocirja și Gelu Costea. Cu aplecare spre chipul uman, spre părinții

duhovnici ai Dobrogei s-a identificat Eugenia Frigioiu Georgescu. Cu sensibilitate către universul iconic postbizantin s-au remarcat și lucrările lui Marcel Muntean, ce a pătruns tainele iconografiei, propunând și zugrăvind într-o cheie compozițională și vizuală nouă, icoanele mariale de la Mănăstirea Derwent.

IPS Teodosie a menționat în cuvântul său din ziua vernisajului despre bucuria întâlnirii cu artiștii, subliniind că acest regal al revederii cu unii dintre ei, cu operele de artă, cu comunitatea monahală, cu publicul entuziast și nu în ultimul rând cu Dumnezeu reprezintă o întâlnire de suflet. Arhiepiscopul Constanței a remarcat că aceste întâlniri constituie adevărate *poduri de rugăciune și comuniune* dintre noi și Creator, dintre cer și pământ, dintre creatori și lumea întreagă. Sensul acestei întâlniri de culoare și suflet de la mănăstirea Derwent este semnul unei mărturisiri creștine, creatoare.

Lumina înserării ce își așterne undele ei trandafirii peste văzduh, ori cea de dimineață ce se îngână cu sunetul lin al clopotului, chemându-ne în rugăciune, ne-a copleșit și ne-a umplut pe toți cu o neasemuită candoare. Acum, la ceas de despărțire, când privim către biserica mănăstirii, cea care ne reunește în dimensiunea ei sacramentală, să-i aducem mulțumire Părintelui Andrei, starețul lăcașului de cult, doamnei Alice Dinculescu, critic de artă și celor ce s-au implicat în această manifestare, dar și patronilor spirituali ai acestui loc sfânt: Maica Domnului, Sfântul Mare Mucenic Gheorghe și Sfânta Cuvioasă Parascheva. Mulțumire lui Dumnezeu că și în acest an a fost posibilă înfăptuirea acestei manifestări spirituale și de artă și speranța unei întâlniri viitoare cu sacral și frumosul.

Conf. Univ. Dr. Marcel Muntean

Pr. prof. Ioan Bunea (1906-1990)

Un mare patriot și om de cultură, în care a bătut o inimă de moț

Preot Eugen Goia

Amintirea e raiul din care nu putem fi izgoniți. Și mult se poate trăi spre bătrânețe cu amintirea tinereții. Marele cronicar Miron Costin în „Predoslovnia Letopisetului” scria: „Nemurirea oamenilor s-ar șterge, de nu ar avea în cuget lucrurile trecute. Pentru că ziua de azi se naște din ziua de ieri, iar ziua de mâine se naște din ziua de azi. Trecutul e o sursă de regret, dar și de înțelepciune”.

Când aștern pe hârtie amintiri despre Părintele profesor Ioan Bunea, sufletul îmi este stăpânit de adânci sentimente și emoții sfinte. A evoca gânduri și amintiri despre un om mare, este un lucru delicat și plin de răspundere. Și totuși elevii, azi la vârsta pensionării, au o sfântă datorie să-i cinstească pe cei care le-au dat învățătură, pe cei care ne-au format ca oameni.

Mi-e greu să cred că au trecut peste noi „douăzecișidoi de ani” de când, la început de vară a anului 1990, a plecat pe „drumul veșniciei” acela care a fost Pr. prof. Ioan Bunea.

Generații de tineri teologi care i-au fost elevi, acum sunt slujitori ai altarului Bisericii străbune, la fiecare Sfântă Liturghie înalță o „șoaptă de rugăciune” înaintea bunului Dumnezeu pentru odihna celui mai iubit profesor pe care l-a avut Seminarul Teologic Ortodox din Cluj.

Cu stimă și recunoștință, cu modeste și slabe cuvinte dorim să-l readucem în actualitate.

Oamenii mari în viață rămân mari și după moarte. Numai sunt cu noi, ci numai în noi.

Pr. prof. Ioan Bunea a fost un dar de la Dumnezeu spre folosul celor mulți. Un mare „Om” de care s-au bucurat oamenii. Acum, cu trecerea anilor, realizăm - traversând timpul - că strălucirea personalității sale nu s-a stins, ci va rămâne, în rândul marilor bărbați ardeleni, un model spiritual de slujire a Bisericii și a școlii teologice ortodoxe.

Preot, pedagog de mare prestigiu, om al vieții, „inimă de moț”, și-a împletit destinul propriei vieți cu destinul neamului românesc.

S-a născut în anul 1906, în satul Lunca Arieșului din Țara Moților, ca fiu de țăran. De mic copil a cunoscut viața grea a moțului. După bacalaureat se va înscrie la Academia Teologică din Cluj, urmând și cursurile Facultății de Litere și Filozofie. Aici îl are ca profesor pe Lucian Blaga.

Tânărul teolog primește „harul preoției” în anul 1933 și este numit preot pentru parohia Năsăud. La 1 septembrie 1939, după ce în prealabil dobândește și licența Facultății de Teologie din Chișinău, unde va avea prilejul să audieze cursurile unor mari teologi, printre care Nichifor Crainic și Gala Galaction, este chemat profesor la Seminarul pedagogic universitar din Cluj. Până la sfârșitul vieții sale, Pr. prof. Ioan Bunea s-a remarcat ca preot, profesor conștiincios, teolog și om de o cultură aleasă. A făcut parte cu cinste din galeria marilor dascăli de cuget și simțire românească a pământului sfânt numit Ardeal. Așa l-am cunoscut. A fost un om bun, bun de tot. Datorită acestei bunătăți pământești, în sufletul multora dintre noi „foștii elevi” se reaprinde tot mereu dragostea noastră recunoscătoare. Iubitor de Dumnezeu și de oameni, „Un părinte al dragostei”, a fost și va rămâne mereu model de conduită morală pentru preoțimea ortodoxă.

Pe părintele profesor Ioan Bunea nu-l considerăm plecat dintre noi. S-a zidit prin tot ce a avut în noi - elevii săi. Mai ales pentru elevii din Țara Moților, pentru care a fost un adevărat părinte, blând, delicat, binevoitor și mereu înțelegător, dornic să ne ajute. Eram copii de la munte, străini printre orașeni, mai mult flămânzi și fără un leu în buzunar. Erau vremuri grele, când, în desagi, trebuia să neaducem alimente la cantina Seminarului Teologic din puținul care le mai rămânea părinților în urma cotelor și umilințelor la care erau supuși, dacă aveau curajul să-și facă fiul preot. Deschis la suflet, mereu l-am simțit apropiat, generos, știa de pe ce meleaguri sărace, vitregite de soartă venim. A semănat o viață întreagă bunătate în sufletele elevilor și a recoltat dragostea lor.

Ne-a format pentru viață. Să fim nu preoți de dragul preoției, ci preoți pentru credincioși. Ne-a influențat în bine, să vedem lumea cu ochii minții. Să simțim cu inima, cu sufletul.

Din anii petrecuți la Seminarul Teologic din Cluj, mărturisesc în cunoștință de cauză că Pr. prof. Ioan Bunea a avut parte și de amare și grele suferințe. Prin vocația de dascăl, cu prețul libertății sale și-a dorit „Catehizarea tineretului” pentru a crește frumos, în cinste față de Dumnezeu și a datinilor străbune.

A fost arestat în anul 1959-la 2 februarie- și prin decizia Tribu-

nalului militar din Cluj, va fi condamnat la 12 ani de muncă silnică, fiind acuzat de uneltire contra ordinii sociale, pentru redactarea unei programe analitice de învățământ religios și pentru deținerea de cărți interzise. În același proces a fost inculpat și marele profesor de teologie Pr. Dr. Liviu Munteanu. La acest proces înscenat a fost judecat și colegul, prietenul părintelui Ioan Bunea, cel care a fost protopopul Clujului, profesor de teologie, intelectual distins, mare duhovnic, Pr. Florea Mureșan.

Atât părintele Liviu Munteanu cât și Pr. Forea Mureșan au murit pe „lespezile reci” ale temniței de la Aiud. Acești mari apostoli-martiri ai Bisericii Ortodoxe- au în loc de cruce, un par cu număr la căpătâi.

Pildă de hărnicie, cu o putere de muncă puțin obișnuită, Pr. prof. Ioan Bunea s-a remarcat și pe teren publicistic, onorând cu scrisul său revistele de specialitate.

A scris studii teologice, monografiile ale unor mari personalități teologice și laice: Cuvânt de învățătură la duminici și sărbători, 1983; Cuvânt de învățătură la Botez, Cununie și Înzmormântări, 1986. Azi opera lui se retipărește. Au apărut: Carte de omiletică, Din galeria marilor convertiți-medalioane, Din viața unui deținut politic.

Viața și activitatea pedagogică a Pr. prof. Ioan Bunea sunt cărți deschise - lecții de viață, de dăruire. Aparține Bisericii neamului - Biserica ortodoxă.

Preoții, profesorii de teologie, mulțime de credincioși s-au aflat în număr deosebit de mare pe frontul de luptă împotriva ateismului-apărarea și păstrarea ființei naționale, a credinței străbune până la jertfa supremă. Nu avem voie să-i uităm.

La început de lună (7 iulie) să mergem în pelerinaj la mormântul Pr. prof. Ioan Bunea, unde își doarme somnul de veci, lângă streășina bisericii din Lunca Arieșului din Țara Moților. Să îngenunchiem și să ne plecăm frunțile, să sădim o floare a recunoștinței, să aprindem o lumânare sub crucea ce strălucește pentru eternitate mormântul.

Și împreună cu poetul de suflet și simțire românească Ioan Alexandru, să înălțăm o șoaptă de rugăciune înaintea bunului Dumnezeu.

*Veșnică amintire celor ce-au iubit
Neprihăniți, senini până la moarte
Căci din adâncurile bunului pământ
Iubirea-nvârte lumea mai departe.*

Pelerinaj în Grecia 19-31 august 2013

„Pelerinajul religios este o constantă a umanității. El are motivații multiple și semnificații spirituale profunde când este trăit intens și înțeles corect. Pelerinii sunt oameni care doresc să viziteze și să venereze locurile sfinte biblice, mormintele martirilor, moaștele sfinților, icoane făcătoare de minuni sau locuri unde trăiesc duhovnici smeriți.”

(† Daniel – Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române)

Vă propunem un circuit deosebit, în care vom avea parte de cele mai profunde popasuri duhovnicești, vom cinsti sfintele moaște ale multor sfinți făcători de minuni și grabnic ajutători, vom putea participa la sfintele slujbe, vom avea posibilitatea să admirăm peisaje deosebite și să ne încărcăm duhovnicește mergând pe urmele unor mari sfinți precum Sfântul Apostol Andrei, Sfântul Ierarh Spiridon, Sfântul Ierarh Nectarie, Sfântul Mucenic Ioan Rusul, Sfântul Cuvios Efrem cel Nou și mulți alții.

Timp de 12 zile vom afla multe detalii din viețile sfinților pe care îi vom vizita la ei acasă, ne vom putea ruga și le vom încredința probleme și grijile fiecăruia dintre noi. Ne vom întoarce acasă, mai îndreptați, mai înduhovniciți, plini de bucurii sfinte pentru a putea împărtăși celor dragi câte o picătură din acest balsam duhovnicesc al rugăciunilor împlinite, cu bucuriile pe care sfinții știu să ni le facă, rugându-i să ne ocrotească și să ne rânduiască alte vizite și cu alte prilejuri binecuvântate.

Ziua I (19 august)

Plecarea din Cluj-Napoca spre Alba Iulia - Sibiu – București – Giurgiu. Tranzitarea Bulgariei: Russe – Sofia.

Ziua II (20 august)

Croazieră în jurul Sf. Munte Athos

Adevărate comori ale Ortodoxiei, reunite într-un tezaur cultural unic, mănăstirile athonite, întemeiate în perioada bizantină și întreținute, pe timpul stăpânirii otomane, preponderent din daniile făcute secole de-a rândul de domnitorii Țării Românești și Moldovei, sunt cunoscute mai mult prin valoarea de simbol spiritual creștin pe care o reprezintă, decât prin monumentalitatea pe care o înfățișează.

Văzute de la bordul ambarcațiunilor, care se deplasează până la cca 500 m distanță de țărmul peninsulei cu nume sfânt, opt mănăstiri bizantine din lungul coastei vestice a Muntelui Athos se dezvăluie cu generozitate privitorilor sosiți din toate colțurile lumii special pentru a le admira: Dochiaru, Xenofont, Sfântul Pantelimon, Xiropotamu, Simonpetra, Grigoriu, Dionisiu și Sfântul Pavel.

Asemeni unor fortificații medievale, înconjurate de ziduri puternice de apărare, adăpostind între ele biserica, paraclisele, aghiazmatarul, trapeza, chiliile și clădirile administrative, cele opt așezăminte sfinte, cu drepturi egale în conducerea statului autonom Athos, se constituie în ansambluri monahale de mari dimensiuni, cu caracteristici distincte, alcătuite din construcții ridicate în perioade și stiluri arhitectonice diferite.

Ziua III (21 august)

Mănăstirea Anastasia Romana

Mănăstirea este așezată sub ocrotirea Sfintei Anastasia, dar și sub a Sfintei Teofana Împărăteasa, soția împăratului bizantin Leon al VI-lea, din dinastia macedoneană. Împărăteasa Augusta Teofana este ctitorul mănăstirii, începutul zidurilor având loc în anul 888, în vremea patriarhului Fotie cel Mare. Așezământul monahal se află în purtarea de grijă a Patriarhiei Ecumenice din Constantinopol.

Mănăstirea Souroti (Mormântul Cuviosului Paisie Aghioritul)

Mănăstirea Souroti este închinată Sfântului Ioan Teologul și Sfântului Arsenie Capadocianul, ale cărui Sfinte moaște se află așezate, cu mare evlavie, în biserica mare. Mănăstirea este ocrotită și de Cuviosul Paisie Aghioritul, care este înmormântat în curtea mănăstirii.

Thesalonic

Pe numele său grecesc Thessaloniki, Salonic este al doilea oraș ca mărime al Greciei și cel mai important centru economic și cultural al regiunii Macedonia. Thessaloniki a dăruit Greciei unii dintre cei mai buni cântăreți, artiști, poeți și filozofi.

Așezat lângă mare, orașul a fost întemeiat în anul 316 î.C. de regele macedonean Kassandros și poartă numele soției sale, Thessaloniki, sora lui Alexandru cel Mare.

În Thesalonic vom vizita cele mai reprezentative biserici: Biserica Mitropolitană cu moaștele Sf. Dimitrie - Izvorătorul de mir, Biserica Sf. Sofia (moaștele Sf. Vasile Milostivul), Biserica Sf. Teodora (moaștele Sf. Teodora și a Sf. David Tesalonicianul).

Ziua IV (22 august)

Mănăstirea Kato Xenia (Brăul Maicii Domnului)

Mănăstirea Kato Xenia, cu deosebită bucurie și evlavie, păstrează o parte din Cinstitul Brău al Maicii Domnului, una dintre cele mai valoroase relicve creștine. Brăul este țesut din păr de că-

milă și, alături de Cinstitul Ei Acoperământ, constituie singura mărturie prețioasă ce se păstrează din viața ei pământească.

Insula Evia (moaștele Sf. Ioan Rusul)

Insula Evia este una dintre cele mai frumoase insule ale Greciei și a doua ca mărime după Creta.

Mănăstirea Sfântul Ioan Rusu adăpostește, cu mare bucurie, mult cinstitele Moaște ale Sfântului Ioan Rusu, un sfânt cunoscut și iubit în întreaga lume, atât pentru nenumăratele lui minuni, cât și pentru deosebita lui viață în Hristos.

Ziua V (23 august)

Insula Eghina (moaștele Sf. Nectarie Taumatargul)

Mănăstirea Sfânta Treime din insula Eghina este cunoscută mai ales pentru păstrarea în măreția ei bisericii a moaștelor Sfântului Ierarh Nectarie Taumatargul. Recent canonizat de către Biserica Ortodoxă a Greciei, Sfântul Nectarie a fost episcop de Pentapole și ctitor al Mănăstirii „Sfânta Treime” din insula Eghina.

Moaștele acestuia se păstrează astăzi în interiorul mănăstirii, fiind puse spre închinarea pelerinilor ce vin cu credință la acestea.

Mănăstirea Sf. Efrem (moaștele Sf. Efrem cel Nou)

Mănăstirea Sfântul Efrem cel Nou este una dintre cele mai vizitate mănăstiri din Grecia și totodată una dintre cele mai vechi mănăstiri din Attica. În vechime, mănăstirea era populată de o mulțime de călugări, mulți dintre ei fiind martirizați de către păgânii otomani.

Aici, vreme de mai bine de 27 de ani, Sfântul Efrem cel Nou va lua urma lui Hristos întru toate, atât în viețuire curată, cât și în pătimire înfricoșătoare.

Ziua VI (24 august)

Insula Tinos

Insula Tinos face parte din arhipelagul Cicadelor fiind a treia insulă ca mărime. Fiind o insulă de pelerinaj, atrage în mod special pelerinii greci care vin aici să se roage la icoana miraculoasă a Fecioarei Maria. Această icoană a fost descoperită în 1822 și a devenit renumită pentru foarte multe minuni, dintre care sunt consemnate vindecări de boli și ocrotirea navigatorilor. Anual aici se organizează un pelerinaj, ea fiind pomenită la 30 ianuarie.

Ziua VII (25 august)

Timp liber în Insula Tinos.

Ziua VIII (26 august)

Mănăstirea Sf. Patapie (moaștele Cuv. Patapie Tămăduitorul)

Mănăstirea se află așezată pe înălțimile din jurul Corintului. Moaștele făcătoare de minuni ale Cuviosului Patapie sunt așezate într-una din grotle din incinta mănăstirii. În grotă alăturată celei care adăpostește moaștele, este grotă în care a viețuit și s-a nevoit sfântul ocrotitor al locului. Cuviosul Patapie este cunoscut ca unul dintre sfinții tămăduitori de cancer.

Canalul Corint

Canalul Corint este un loc unic, de unde poți admira atât Marea Egee cât și Marea Ionică. Are o lungime de 6343 metri, lățimea variază între 21 și 25 de metri iar adâncimea apei este de peste opt metri.

Patras (moaștele Sf. Apostol Andrei).

Numit „poarta occidentală a Greciei”, Patrasul este un centru comercial internațional, în timp ce portul său foarte animat reprezintă punctul de comunicare cu restul Europei Occidentale.

În catedrala orașului, de factură bizantină, pelerinii se pot închina Sfintelor Moaște ale Sfântului Andrei, cat și unei bucăți din crucea în formă de X, pe care acesta a fost răstignit. Lângă această biserică, se află și „fântâna Sfântului Andrei”, un loc în care credincioșii vin cu mare evlavie.

Ziua IX (27 august)

Insula Zakynthos

(moaștele Sf. Dionisie – ucenicul Sf. Gherasim)

Zakynthos este cea mai sudică insulă și a treia ca mărime dintre Insulele Ionice - în largul coastei de sud a Greciei, situată la o scurtă distanță de vârful nord-vestic al peninsulei Peloponez. Insula Zakynthos este cunoscută și ca Zante sau „Floarea Levantului”. Insula a devenit loc de pelerinaj pentru lumea creștină la anumite sărbători. Printre cele mai importante biserici ale insulei este Catedrala Sf. Dionisie (proteCTORUL orașului) – cea mai mare

și frumoasă din insulă, singura care a scăpat intactă după cutremurul din 1953.

Ziua X (28 august)

Insula Kefalonia

Insula Kefalonia este cea mai mare dintre insulele ionice. Stâncile grecești, ce se înalță brusc din apele albastre și transparente, alcătuiesc locul ideal pentru o viață liniștită și senină: mici sate, case modeste, ruinele unei oraș antic și câteva locașuri de cult, sunt doar o parte din frumusețile Kefaloniei.

Vă invităm să vă închinați la două Icoane ale Maicii Domnului făcătoare de minuni: Icoana Maicii Domnului Langouvarda (Icoana Maicii Domnului cu șerpi): în fiecare an, în postul Adormirii Maicii Domnului, când creștinii prăznuiesc Schimbarea la Față și Adormirea Maicii Domnului, un număr mare de șerpi mici, fiecare având capul însemnat cu o cruce, apar în jurul bisericii și a clopotniței și Icoana Maicii Domnului Gravalotissa (Icoana Maicii Domnului cu fire de crini cu lujerul uscat, dar cu flori îmbobocite): în biserica satului Pastra, an de an, se petrece aceeași minune: crinii puși la icoana Maicii Domnului, deși complet uscați, înfloresc pentru a doua oară, în chip minunat, astfel încât, de praznicul Adormirea Maicii Domnului, aceștia se află complet înfloriți, nevestejiți și frumos miroșitori.

Insula Lefkada

Insula Lefkada face parte din Insulele Ionice, fiind singura insulă a Greciei legată de continent printr-un pod plutitor, pe care se poate circula cu automobilul. Lefkada este a patra insulă ca mărime din Marea Ionică.

Insula Corfu

Insula Corfu este o destinație binecunoscută în întreaga lume. Este un spațiu cultural ce a incorporat elemente din diverse culturi, fără a-și altera semnificativ caracterul specific grecesc. Chiar și astăzi sunt vizibile pe insulă elemente din civilizația greacă antică, obiceiuri și tradiții.

Catedrala Sf. Spiridon (moaștele Sf. Spiridon)

Având cel mai înalt turn din oraș, Biserica Sfântul Spiridon poate fi văzută de aproape oriunde ar fi privit orașul. Biserica a fost construită în anul 1596. Moaștele Sfântului Spiridon au fost așezate în această localitate în anul 1453.

Sfântul Spiridon face mari minuni și astăzi, cea mai vădită dintre ele fiind aceea că papucii din picioarele sfințelor sale Moaște, în raclă, se tocesc în timp, nimeni umblând la ei. Astfel, papucii Sfântului Spiridon trebuie schimbați periodic. Acesta este semnul că Sfântul umblă neîncetat prin lume, spre a asculta și împlini rugăciunile celor ce îl cheamă în ajutor.

Ziua XI (29 august)

Complexul Monastic de la Meteora

După Sfântul Munte Athos, Meteora este cel de al doilea centru monastic ortodox al Greciei, ca mărime și importanță. Stâncile cu pereți abrupti și înălțimi amețitoare, constituie unul din cele mai impresionante fenomene ale planetei. Pe vârfulurile cele mai greu accesibile, fără vegetație, s-a înfiripat viața monahală încă din secolul al IX-lea.

În prezent din cele 24 mănăstiri, doar 6 sunt bine conservate și constituie o puternică atracție atât pentru pelerini cât și pentru turiștii din întreaga lume: Mănăstirea Marele Meteor, Mănăstirea Varlaam, Mănăstirea Sfânta Treime, Mănăstirea Rousanou, Mănăstirea Sfântul Ștefan și Mănăstirea Sfântul Nicolae Anapafsas. Pentru valoarea sa creștină, istorică, arhitectonică, artistică și geografică, Meteora este recunoscută și ocrotită de UNESCO și de alte organizații internaționale.

Biserica Sf. Cuv. Paraschevi de pe valea Tembi

Valea Tembi este un defileu croit de-lungul râului Pinion, înainte de vărsarea acestuia în Marea Egee. Străjuită de stâncărișuri și binecuvântată cu păduri de copaci seculari și o vegetație luxuriantă, valea adăpostește Biserica Cuv. Paraschevi, loc în care pelerinii și turiștii, în special cei cu probleme de vedere se opresc să se închine. Este un lăcaș mic, săpat în stâncă, care găzduiește moaștele sfintei, considerată proteCTORUL nevăzătorilor. În spatele grotii își are sursa izvorul cu același nume.

Mănăstirea Sf. Dionisie Olimpianul

Mănăstirea a fost ridicată la începutul secolului al 16-lea de Sf. Dionisie, o proeminentă personalitate ecleziastică, care a trăit ca un pustnic într-o peșteră din apropiere, cunoscută de atunci sub numele de Agio Spilaio (Peștera Sfântă). Timp de 400 de ani, mănăstirea a asigurat sprijin religios și economic în această parte a Muntelui Olimp.

Înscrieri, detalii și informații suplimentare puteți obține la sediul Centrului de Pelerinaje Renașterea, din Piața Avram Iancu nr. 2., la Dl. Cristian Moldovan. Tel: 0723-583822; 0264-431020; e-mail: pelerinaje@mitropolia-clujului.ro sau moldovandumitru@yahoo.com.

PS EPISCOPUL VASILE SOMEȘANUL

PS Vasile la hramul Mănăstirii Strâmba din județul Bistrița-Năsăud, 30 iunie

1 iunie: În paraclisul „Sfântul Mare Mucenic Dumitru” de la Institutul Oncologic din Cluj-Napoca, oficiază slujba botezului pruncului Ioan Luca Macarie.

2 iunie: Slujește Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii „Sfântul Ilie” de la Nușeni, Prot. Beclean, primește o frumoasă donație pentru Centrul de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca și vizitează ferma arhiepiscopiei.

– În parohia Codor, prot. Dej, preot paroh Dr. Mircea Bidean în prezența autorităților civile și militare, oficiază slujba Vecerniei și sfințește Troița în comemorarea eroilor satului căzuți în cele două Războaie Mondiale.

5 iunie: Vizitează împreună cu dl. consilier eparhial drd. Liciniu Câmpean Expoziția organizată în holul Bibliotecii Academiei Române, filiala Cluj-Napoca de către elevii Liceului Teoretic „Gheorghe Șincai” din Cluj-Napoca în beneficiul Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca și al copiilor cu probleme speciale aflați în atenția Asociației Filantropice „Sfântul Onufrie”.

9 iunie: Oficiază slujba resfințirii și Sfânta Liturghie în biserica filia Vale, parohia Corneni, prot. Gherla și înmânează „Crucea Transilvană” domnului primar ing. Mihai Savu și Diploma de Aleasă Cinstire membrilor Consiliului Parohial și celor care au contribuit la restaurarea bisericii

– Oficiază slujba Vecerniei în biserica „Sfinții Trei Ierarhi” din Someșu Cald, prot. Huedin cu ocazia sărbătorii „Fiii satului”.

10 iunie: Însoțește pe Înaltpreasfințitul Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei la spectacolul artistic caritativ „Copii pentru copii” susținut pe scena sălii „Auditorium Maximum” din Cluj-Napoca de către elevii Liceului Teoretic „Gheorghe Șincai” în beneficiul Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca și în beneficiul edificării Așezământului Social „Sfântul Onufrie” ce se va ridica pe terenul Mănăstirii „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești - Cluj în folosul copiilor cu probleme speciale.

12 iunie: Oficiază slujba Vecerniei și Sfântul Maslu în biserica „Nașterea Domnului” de la Piatra Fântânele, prot. Bistrița.

13 iunie: Slujește Sfânta Liturghie și Parastasul pe Altarul Monumentului Eroilor Români căzuți la datorie în Masivul Călimani, Vârful Gruii (1800 m) și participă la parada militară.

14 iunie: În sala de curs a Centrului de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, împreună cu dl. consilier eparhial ins. drd. Liciniu Câmpean se întâlnește cu d-na prof. univ. dr. Maria Mirela Căprioară, director medical, cu dl. ec. Vasile Dolean, director economic, cu medicii și personalul medico-social-administrativ.

15 iunie: În biserica „Sfânta Treime” din Cluj-Napoca, oficiază slujba botezului fetiței Ecaterina Papahagi.

16 iunie: Slujește Sfânta Liturghie în biserica din parohia Măluț, prot. Beclean

– Oficiază slujba Vecerniei și sfințirea noului clopot în biserica din Borhanci. Înmânează „Crucea Transilvană” domnului ing. Ioan Drimuș.

17 iunie: În paraclisul „Sfinții Trei Ierarhi” al Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca, participă la Te-Deumul și la parastasul oficiate de Preasfințitul episcop dr. Petroniu Florea, episcopul Sălajului la împlinirea a 20 de ani de la absolvirea promoției 1993 a Facultății de Teologie Ortodoxă din Cluj-Napoca.

18 iunie: Din încredințarea Înaltpreasfințitului Părinte Arhiepiscop și Mitropolit Andrei participă la Te-Deum și conduce lucrările Conferinței preoților din protopopiatul Huedin.

19 iunie: În prezența cadrelor medicale, în paraclisul Centru-

lui de Îngrijiri Paliative „Sfântul Nectarie” din Cluj-Napoca, oficiază o slujbă religioasă și rostește o scurtă meditație.

20 iunie: Slujește Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Nicula și participă la Sinaxa mitropolitană a părinților stareți, a maicilor starețe și a părinților duhovnici din mănăstirile și schiturile mitropoliei.

21 iunie: Slujește Sfânta Liturghie în paraclisul „Sfinții Trei Ierarhi” cu ocazia încheierii anului școlar la Seminarul Teologic Ortodox din Cluj-Napoca. Participă la festivitate.

23 iunie: Slujește Sfânta Liturghie și Sfințirea Apei la hramul bisericii „Pogorârea Sfântului Duh” - Zorilor, Prot. Cluj II.

– În sobor de Ierarhi, slujește slujba Vecerniei și participă la Procesiunea de Rusalii.

24 iunie: Slujește Sfânta Liturghie la hramul parohiei „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” la împlinirea a 110 ani de la sfințirea bisericii din Poiana Ilvei, prot. Năsăud. Preacucernicul pr. prof. univ. dr. Alexandru Morar a rostit un cuvânt de învățătură.

– La invitația domnului consilier județean Ștefan Sânșioran în loc. Feldru, jud. Bistrița-Năsăud, în sobor de preoți oficiază slujba sfințirii Troiței ridicate în cinstea părinților și ai bisericilor.

26 iunie: Împreună cu preacucernicul pr. prof. univ. dr. Dorin Patriciu Vlaicu, în paraclisul „Sfântul Nectarie”, în prezența membrilor personalului medica-administrativ oficiază o slujbă religioasă și rostește o scurtă meditație.

29 iunie: Oficiază Sfânta Liturghie la hramul Penitenciarului Bistrița.

30 iunie: Slujește Sfânta Liturghie la hramul de vară a Mănăstirii „Sfântul Ierarh Spiridon al Trinitundeii” de la Strâmba, prot. Bistrița.

TABERE DE TINERET 2013

Radu Copil

(Coordonator de tineret eparhial)

In această vară, Arhiepiscopia Clujului organizează prin Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români patru tabere de vară pentru copii și adolescenți. Taberele de tineret se desfășoară la Mărișel, în județul Cluj, timp de 7 zile, de luni dimineață până duminică seara. Primele două tabere de vară au avut loc în perioada 1-7, respectiv 8-14 iulie, fiind destinate copiilor cu vârsta între 8 și 12 ani. În fiecare tabără au participat 80 de copii și 20 de voluntari. În cea de a doua tabără de copii, alături de voluntarii de la ASCOR Cluj, au participat și membri ai Grupului de Tineret din parohia „Adormirea Maicii Domnului” din Mănăstur.

De-a lungul taberei au avut loc numeroase activități religioase și recreative: cateheze și discuții interactive cu Părintele Adrian Sântiuian de la Ocna Dej, respectiv Părintele Dan Hognogi și Părintele Adrian Chiaga (directorul Școlii Brâncovenesti, care a participat împreună cu 26 de copii de la Constanța), rugăciunea de dimineață și vecernia, ateliere, jocuri de grup, jocuri cu baloane cu apă, competiția pe echipe „Marele Joc”, cântece la chitară, scenete, drumeții, ore de sport și mai multe campionate sportive.

Anul acesta, timp de patru zile, copiii au putut alege din următoarele ateliere: muzică (chitară și orgă), teatru, orientare turistică și prim ajutor, drumeție și plante, culinar (clătite), cruciulițe, litografie, lectură, dinți frumoși, lego din lemn, origami. Cel mai așteptat moment al zilei era acordarea premiilor la sfârșit de program. Astfel, copiii care s-au remarcat în timpul zilei printr-un comportament creștinesc erau premiați cu distincția „Copilul Zilei”. De asemenea, colegii care aveau cea mai ordonată și aran-

jață cameră erau răsplățiți cu distincția „Camera Zilei”.

Un alt moment de bucurie duhovnicească l-a constituit venirea Preasfințitului Vasile în cea de a doua tabără de copii. Preasfințitul Vasile a purtat un dialog cu copiii prezenți în tabără, iar aceștia au pregătit un program artistic, îmbinând teatrul (sceneta „Ispitele Mariei la rugăciune”), poezia și cântecul.

„Marele Joc” pe echipe a fost cea mai antrenantă competiție a taberei. Timp de două ore, 8 echipe de câte 10 copii s-au întrecut în a îndeplini contratimp 10 sarcini de echipă, precum: proba de cunoștințe religioase, labirintul, pânda de păianjen, prinderea cheii, tir cu mingi după sticle, mimă, puzzle, proba la râu, proba sportivă și altele.

Pentru fiecare reușită, echipele obțineau litere, ca indicii pentru a descoperi un citat de suflet, și anume „Iubește-ți aproapele ca pe tine însuși!” sau „Rugăciunea este arma creștinilor”. Toți participanții la joc sunt răsplățiți pentru efortul lor cu o felie de tort „diplomat” pregătit la fața locului.

Ca în fiecare an, zilele petrecute la Mărișel se sfârșesc cu o drumeție și un foc de tabără uriaș. Sâmbăta, participanților li se oferă prilejul de a se spovedi, urmând ca duminică să se împărășească la liturghia oficiată în biserica satului.

La ultima întâlnire înainte de plecarea din tabără, organizatorii acordă diplomele de participare și premiile cele mari „Copilul Taberei” și „Camera Taberei”. De asemenea, toți copiii au fost premiați cu cărți religioase specifice vârstei lor (de Leon Magdan și Arhim. Cleopa).

Pe drumul de întoarcere, întotdeauna facem un popas duhovnicesc la Mănăstirea „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești, mulțumind lui Dumnezeu pentru aceste activități minunate și de suflet folositoare.

În cea de a treia tabără din iulie au participat 80 de adolescenți cu vârsta între 14 și 18 ani. De partea duhovnicească a taberei s-a ocupat Părintele Tudor Mudure, preot misionar în cadrul Protopopiatului Năsăud. De asemenea, în această tabără a fost prezentă doamna profesor Gabriela Alexandru, formator în cadrul Fundației „Arsenie Boca” București, care le-a prezentat tinerilor Campania „Vreau să afl”, abordând următoarele teme: iluzie, viață intimă, boli cu transmitere sexuală, avort, viața de familie, iubire. După cum era și de așteptat, acest subiecte au generat o mulțime de întrebări din partea adolescenților, motiv pentru care a avut loc un real dialog între cei din urmă și vorbitor.

Adolescenții au avut la dispoziție trei ateliere în plus: jonglerie, poezie și jurnalism. Spre sfârșitul taberei, doi adolescenți, Matei și Alexandru, au pregătit împreună un frumos număr de jonglerii cu 3 și chiar 4 mingi, iar Eric, coordonatorul atelierului de jonglerii a făcut senzație cu o reprezentație „Diabolo”.

Pentru vizita Înaltpreasfințitului Andrei, adolescenții s-au pregătit cu cântece, poezie și sceneta intitulată „Ciocolata”, o adaptare modernă după întâmplarea cu strugurele din Patericul Egiptean. Mitropolitul Andrei le-a vorbit adolescenților despre frumusețea vieții de creștin în perioada de tinerețe, oferind multe exem-

ple de tineri cu viață sfântă, iar apoi a răspuns la mai multe întrebări despre viața duhovnicească.

La ultima întâlnire, 6 adolescenți, dintre care 3 fete și 3 băieți, au fost premiați cu distincția „Copilul Taberei” pentru comportamentul lor exemplar în cele 7 zile de tabără. În plus, două camere de băieți au primit distincția „Camera Taberei” pentru modul în care și-au păstrat curățenia pe toată durata taberei. De asemenea, toți adolescenții au primit în dar cartea „Viața și minunile Sfântului Ioan Rusul”.

Ultima tabără de vară se va desfășura în perioada 19-25 august 2013 pentru 80 de preadolescenți cu vârsta între 12 și 15 ani. Preotul taberei, responsabil de cateheză și programul de rugăciune va fi Părintele Călin Popovici.

Rezultatele chestionarelor de evaluare a taberei sunt îmbucurătoare. Majoritatea copiilor și adolescenților mărturisesc că s-au simțit bine la Mărișel, că doresc să revină anul viitor în taberele ASCOR, că s-au apropiat de Dumnezeu și Biserică în această săptămână petrecută în tabără și că a fost o experiență antrenantă, cu multe amintiri de neuitat.

ÎPS ARHIEPISCOPUL ȘI MITROPOLITUL ANDREI

Iulie 2013

În fiecare **luni**, între orele 8.00 și 10.00, conduce ședința Consiliului Permanenței Eparhiale.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 8.00 și 10.00, predă cursul de Spiritualitate pentru studenții din anii III și IV de la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 16.00 și 18.00, predă cursul de Spiritualitate pentru masteranzii Facultății de Teologie din Cluj-Napoca.

În fiecare **miercuri**, între orele 20.30 și 21.00, realizează emisiunea „Cuvântul Ierarhului – spiritualitate creștină pe unde hertziene”, pentru postul de radio „Re-nașterea”.

În fiecare **miercuri** și **vineri**, între orele 10.00 și 15.00, acordă audiențe clerului și credincioșilor.

1 iulie: Cu binecuvântarea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, împreună cu PS Evloghie, Episcop de Adrianopol și cu PS Serafim, Episcop de Melnik, cu prilejul hramului, oficiază Sfânta Liturghie în biserica Mănăstirii Rila (Bulgaria). Rostește cuvântul de învățătură. Vizitează metocul Mănăstirii Rila de la Orlița și Mănăstirea „Sfântul Ioan de Rila” din Scrino (Bulgaria). Este însoțit de PC Pr. Iustin Tira, vicarul administrativ al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de PCuv Arhim. Teofil Roman, eclesiarhul Catedralei Mitropolitane din Cluj-Napoca.

2 iulie: Vizitează Catedrala „Alexander Nevski” și biserica monument istoric „Sfânta Sofia” din capitala Bulgariei, Sofia. Vizitează Mănăstirea „Adormirea Maicii Domnului” de la Troyan (Bulgaria), se întâlnește cu PS Părinte Grigorie, starețul mănăstirii.

3 iulie: Face o vizită la Mănăstirea „Sfânta Maria” de la Tchirghiol. Se reculege preț de câteva clipe la mormântul părintelui Arsenie Papacioc. Oficiază o scurtă slujbă de pomenire.

4 - 5 iulie: Sub conducerea Preafericitului Părinte Patriarh Daniel, în Palatul Patriarhiei din București, participă la ședința de lucru a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române.

6 iulie: În Capela Seminarului Teologic Ortodox din Cluj-Napoca, participă la solemnitatea depunerii jurământului de credință a licențiaților în teologie, promoția 2013. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

În biserica din Mintiu Gherlii, protopopiatul Gherla, oficiază Taina Sfintei Cununii pentru tinerii Mihai-George și Oana-Claudia Mihașca. Rostește un cuvânt de învățătură.

Se întâlnește cu domnul Marius Călin Sabo, primarul municipiului Gherla. Împreună cu PS Sebastian, Episcopul Slatinei și Romanaților, în fața Bisericii „Sfântul Nicolae” din Gherla (Paroh: Pr. Aurel Mureșan), întâmpină moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul, aduse de la Mănăstirea Bistrița (jud. Vâlcea). În Biserica „Sfântul Nicolae” din Gherla, oficiază Acatistul Sfântului Grigorie Decapolitul. Rostește un cuvânt de învățătură. Conduce procesiunea cu moaștele Sfântului Grigorie Decapolitul pe străzile municipiului Gherla. Pe stadionul „Cluj Arena” participă la festivitatea de absolvire a promoției 2013 a Universității de Medicină și Farmacie din Cluj-Napoca. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

7 iulie: Oficiază slujba de resfințire a bisericii din parohia Cara, protopopiatul Cluj I. Săvârșește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește iconom stavrofor pe părintele paroh Florin Colcer. Slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză în Catedrala Mitropolitană.

8 iulie: În Capela Inspectoratului Județean de Jandarmi Cluj (Slujitor: Pr. Radu Cotușiu), oficiază o slujbă de Te-Deum cu prilejul înrolării a 11 tineri jandarmi. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Prezidează comisia de examinare a candidaților pentru ocuparea postului de preot slujitor la parohia „Sfântul Nicolae” din Cluj-Napoca, protopopiatul Cluj II și Cormaia, protopopiatul Năsăud. Face o vizită pe șantierul bisericii „Sfântul Ioan Gură de Aur” din cartierul clujean Mănăstur (Paroh: Pr. Marian Bogdan) și la Atelierul de lumânări din incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta”.

9 iulie: Primește la reședință pe ÎPS Părinte Iosif, Mitropolitul Europei Occidentale și Meridionale. În Aula „Nicolae Ivan” a Facultății de Teologie, în calitate de îndrumător participă la examenul de obținere a titlului de Doctor în Teologie a domnului Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

10 iulie: Face o vizită pe șantierul Campusului Teologic „Nicolae Ivan” și la Atelierul de lumânări din incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta”. La Centrul Eparhial din Târgoviște, se întâlnește cu ÎPS Mitropolit Nifon.

11 iulie: În Aula Magna a Universității „Valahia” din Târgoviște, participă la solemnitatea decernării titlului de Doctor Honoris Causa Înaltpreasfințitului Părinte Mitropolit Nifon. Rostește

te Laudatio. Este însoțit de PC Pr. Liviu Vidican Manci, directorul Seminarului Teologic din Cluj-Napoca.

12 iulie: Participă la încheierea programului catehetic „Școala de vară” organizat de parohia „Iris” (Parohi: Pr. Ambrozie Boca și Pr. Liviu Vidican Manci) din Cluj-Napoca și grădinița „Floare de iris”. Oficiază Paraclisul Maicii Domnului și rostește un cuvânt de binecuvântare.

13 iulie: Slujește Sfânta Liturghie în Catedrala Mitropolitană. Hirotonește diacon pe tânărul Dan Dorian Cismaș.

Săvârșește slujba Punerii Pietrei de temelie pentru Biserica „Soborul Maicii Domnului” din Făget, protopopiatul Cluj II (paroh: Pr. Petru Cotârlă). Rostește cuvântul de învățătură. Este însoțit de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

14 iulie: Oficiază o slujbă de binecuvântare a lucrărilor de renovare a bisericii din parohia Câțcău, protopopiatul Dej (Paroh: Pr. Ioan Mărginean). Săvârșește slujba de sfințire a Altarului de vară din curtea bisericii. Slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește preot pe diaconul Dan Dorin Cismaș pe seama parohiei Maieru I, protopopiatul Năsăud și diacon, pe tânărul Vasile Petre Zinveliu. Acordă părintelui paroh distincția „Crucea Arhiepiscopală”, iar domnului Călin Mureșan, primarul comunei Câțcău, distincția „Crucea Transilvană”. Oficiază slujba de binecuvântare a noului sediu al primăriei. Este însoțit de PC Pr. Gavriil Vârva, consilierul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial. Slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză în Catedrala Mitropolitană.

IPS Andrei la hramul mănăstirii Sf. Maria Magdalena din Oarța de Sus, 22 iulie 2013.

15 iulie: Face o vizită în parohia Fânațele Clujului, protopopiatul Cluj II (Paroh: Pr. Petru Nicolae Buran). Vizitează parohia Viile Tecii, protopopiatul Bistrița (Paroh: Pr. Daniel Bogdan) și filia Zoreni de Vale, protopopiatul Cluj I (Paroh: Pr. Iustin Câmpian). Este însoțit de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului. Primește la reședință pe PS Părinte Iustin Sigheteanul, Arhiepiscopul Vicar al Episcopiei Maramureșului și Sătmarului.

16 iulie: În Aula „Nicolae Colan” a Facultății de Teologie, participă la festivitatea împlinirii a 30 de ani de la absolvirea Seminarului Teologic a promoției 1983. Rostește un cuvânt de binecuvântare.

Înregistrează o emisiune pentru postul de televiziune TVR 3.

17 iulie: Face o vizită pe șantierul Campusului Teologic „Nicolae Ivan”.

18 iulie: În Aula „Nicolae Colan”, prezidează comisia de examinare pentru admiterea la Facultatea de Teologie, din Cluj-Napoca, secția Teologie-Pastorală. Împreună cu domnul arhitect Marian Muntean, face o vizită la Mănăstirea Nicula în vederea reînținerii lucrărilor la ansamblul monahal. Face o vizită în parohia Fânațele Clujului, protopopiatul Cluj II (Paroh: Pr. Petru Nicolae Buran).

19 iulie: În sala de muzică, prezidează comisia de examinare pentru admiterea la Facultatea de Teologie din Cluj-Napoca, secțiile Teologie-Socială, Teologie-Litere și Teologie-Artă Sacră. La Baza 71 Aeriană din Câmpia Turzii, cu prilejul Zilei Forțelor Aeriene (Sfântul Ilie) și împlinirii a 100 de ani de la semnarea Decretului Regal privind înființarea Aeronauticii Militare Române, oficiază o slujbă de Te-Deum. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Acordă domnului comandant, General de flotilă Laurian Anastasof, distincția „Crucea Transilvană”. Asistă la exercițiul aerian prezentat cu această ocazie. Vizitează Capela Unității Militare (Slujitor: Pr. Sorin Medrea).

20 iulie (Sfântul Proroc Ilie): Cu prilejul hramului, oficiază Sfânta Liturghie la Mănăstirea Băișoara. Rostește cuvântul de învățătură. Hirotonește preot pe diaconul Vasile Petre Zinveliu, pe seama parohiei Cormaia, protopopiatul Năsăud. Ridică pe părintele Iacob Rus, starețul mănăstirii, la rangul de protosinghel. În biserica din localitatea Băișoara, protopopiatul Turda (Paroh:

Pr. Daniel Bucur) oficiază Taina Sfintei Cununii pentru Joseph Warren și Angela Aurica Maria Fisher. Rostește un cuvânt de învățătură. Este însoțit de PC Pr. Cristian Sonea, prodecanul Facultății de Teologie din Cluj-Napoca. În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Vecerniei.

21 iulie: Săvârșește slujba de sfințire a bisericii cu hramul „Sfântul Ilie” din Câmpia Turzii. Oficiază Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește pe părintele paroh, Simion Felvița, întru iconom stavrofor. Este însoțit de PC Pr. Cristian Baciu, consilierul bisericesc al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului și de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial. Slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză în Catedrala Mitropolitană.

22 iulie (Sfânta Maria Magdalena): Cu prilejul hramului, oficiază Sfânta Liturghie la Mănăstirea „Sfânta Maria Magdalena” din satul natal, Oarța de Sus. Rostește cuvântul de învățătură. Cu binecuvântarea ÎPS Părinte Arhiepiscop Iustinian, Episcopul Maramureșului și Sătmarului, hirotonește diacon, pe seama mănăstirii, pe monahul Onisim. Participă la sărbătoarea „Cununa grăului” organizată de primăria Oarța de Jos și Muzeul din Oarța de Sus. În incinta muzeului din Oarța de Sus, asistă la spectacolul folcloric organizat cu acest prilej. Rostește un cuvânt de binecuvântare. Este însoțit de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului

23 iulie: Face o vizită canonică în protopopiatul Gherla. Vizitează parohiile Dăbâca (Paroh: Pr. Ovidiu Ioan Feldiorean), Păgășa (Paroh: Pr. Ioan Vaida) și Cubleşu Someșan (Paroh: Pr. Zaharia Todoran). Face o vizită pe șantierul Campusului Teologic „Nicolae Ivan”.

24 iulie: Face o vizită la Atelierul de lumânări din incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta”. În Catedrala Mitropolitană, asistă la Vecernie, slujește Acatistul Mântuitorului și rostește un cuvânt de învățătură.

25 iulie: Înregistrează o emisiune pentru postul de televiziune TVR 3. La sediul protopopiatului din Bistrița, se întâlnește cu domnul Emil Radu Moldovan, Președintele Consiliului Județean Bistrița-Năsăud și cu domnul Ovidiu Teodor Crețu, primarul municipiului Bistrița, în vederea înființării unui Centru Social.

La invitația Comandantului Brigăzii 81 Mecanizată, general de brigadă Dan Grecu, face o vizită în localitatea Colibița, protopopiatul Bistrița. Este însoțit de domnul Liciniu Câmpian, consilierul social al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

26 iulie: Vizitează pe adolescenții aflați în tabăra organizată de sectorul pentru tineret al Arhiepiscopiei (Coordonator: domnul Radu Copil), în localitatea Mărișel, protopopiatul Huedin. Rostește o rugăciune pentru ei și un cuvânt de învățătură. Este însoțit de domnul Valentin Vesa, secretarul eparhial al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

27 iulie: În biserica din Agrișu de Jos, oficiază Taina sfântului Botez pentru pruncul Bogdan, fiul părintelui paroh Lucian Badales, secretarul protopopiatului Beclean. În Catedrala Mare din Târgu-Mureș, împreună cu ÎPS Părinte Irineu, Arhiepiscopul Alba-Iuliei, oficiază Taina Sfintei Cununii, pentru tinerii Gheorghe și Alina Vlăsa. Rostește cuvântul de învățătură. Face o vizită la Mănăstirea Recea (jud. Mureș). Se reculege preț de câteva clipe la mormântul părintelui Arhimandrit Ioan Iovan. În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Vecerniei.

28 iulie: Oficiază slujba de resfințire a bisericii din parohia Dumbrăveni, protopopiatul Beclean. Săvârșește slujba de sfințire a Altarului de vară din curtea bisericii, slujește Sfânta Liturghie și rostește cuvântul de învățătură. Hirotesește întru iconom pe părintele paroh Alexandru Eugen Gherghel. Acordă domnului Constantin Rusu, primarul comunei Ciceu-Giurgești, distincția „Crucea Transilvană”. Din partea primăriei Ciceu-Giurgești, primește titlul de „Cetățean de Onoare” al acestei comune. Slujește Vecernia, Paraclisul Maicii Domnului și rostește o cateheză în Catedrala Mitropolitană.

29 iulie (Ziua Imnului Național): În fața Teatrului Național, participă la ceremonia închinată Imnului Național. Rostește o rugăciune pentru poporul român.

În Cimitirul Central, oficiază slujba înmormântării pentru credinciosul Gheorghe, tatăl domnului viceprimar Gheorghe Șurubar. Face o vizită la atelierul de lumânări din incinta Mănăstirii „Sfânta Elisabeta” și pe șantierul Campusului Teologic „Nicolae Ivan”. Este însoțit de domnul Sorin Călea, directorul economic al Arhiepiscopiei Vadului, Feleacului și Clujului.

30 iulie: Face o vizită în protopopiatul Huedin. Vizitează parohiile: Păniceni (Paroh: Pr. Tudor Petrovici), Aghireș-sat (Paroh: Pr. Romel Todoran), Ticu și filia Arghișu (Paroh: Pr. Marius Moldovan) și Dâncu cu filia Ticu-colonie (Paroh: Pr. Viorel Șuteu). Face o vizită pe șantierul Centrului Social „Sfântul Onufrie”, din incinta Mănăstirii „Acoperământul Maicii Domnului” de la Florești.

31 iulie: În Catedrala Mitropolitană, asistă la slujba Vecerniei și Utreniei cu ritualul scoaterii Sfintei Cruci.

A consemnat, Arhid. Claudiu Ioan Grama

O întâlnire din august 2010 (II)*

Prof. univ. dr. Mircea Gelu-Buta

M. G.-B.: – Dacă bine rețin, Nae Ionescu a fost cel care a introdus problematica teologic-creștină în universități și în mediile academice din România.

Mitr. Bartolomeu: – Da, așa este. A influențat o întreagă generație de tineri prin angajamentul său față de Biserică. Trebuie însă să spunem că 1-a avut alături pe Gheorghe Racoveanu, care era un teolog foarte bun. În preajma lui mai erau Mircea Vulcănescu, Noica, Eliade, care au scris și chiar au făcut cronică la radio. De exemplu, Noica a vorbit despre sărbătorile bisericesti. În afară de Cioran, toată acea generație de tineri intelectuali era apropiată de Biserică, de cultura ortodoxă.

M. G.-B.: – L-ați cunoscut pe Nae Ionescu?

Mitr. Bartolomeu: – Nu, nu l-am cunoscut. Eram prea tânăr pe atunci, dar îmi amintesc totuși ceva. Pe când lucram la Patriarhie, mă pomenesc într-o zi cu Șerban Cioculescu, care îmi cere să-i arăt o zugrăveală care înfățișează iadul. L-am dus în tinda catedralei, unde erau reprezentați diavolii chinându-i pe păcătoși. După o privire fugară, îl aud exclamând entuziasmat: „Uite! Uite-l pe Nae Ionescu! Da, da, el este”. Și pune degetul arătător pe unul dintre încornorați. Cred că pe pictor îl influențase cineva ca să-l pună între demoni. Nu! Eu nu cred că a fost un demon. A fost un om integru. Avea însă dușmani, mulți, chiar foarte mulți. Asta țin minte despre Nae Ionescu, așa, ca un fragment de biografie... În bună măsură, publicistica lui Nae Ionescu a impregnat viața Bisericii noastre pe durata a două decenii, din 1920 până în '40, și a rămas și după aceea o operă de actualitate.

M. G.-B.: – La ultimul congres de bioetică, care s-a ținut astă primăvară la Iași, o duduie a încercat să ne convingă de necesitatea introducerii instrumentelor de teologie ortodoxă în psihanaliză. Ne-a cam luat prin surprindere și, vă spun drept, lumea a fost cam confuză.

Mitr. Bartolomeu: – Pentru că veni vorba despre psihanaliză, îmi amintesc că Nae Ionescu are un articol de acum 80 de ani în care, încercând să explice fenomenul religios și al credinței, folosea noțiunea de psihanaliză ca pe o caricatură a spovedaniei. Asta este! De pildă, la un moment dat, răposatul părinte Calciu, un om vrednic, de altfel, Dumnezeu să-l ierte!, s-a apucat să-l interpreteze pe Freud și a spus că Freud a citit „Filocalia”... Nici vorbă! Nu cred că Freud a citit „Filocalia”. De altfel, pe vremea aceea „Filocalia” nu era decât în greacă și rusă. Da! Și „Tomul Aghioritic” la fel. Freud

* Fragment din volumul în curs de apariție „Amintiri despre Mitropolitul Bartolomeu Anania”, autor Mircea Gelu Buta.

a luat ideea de psihanaliză, adică de spovedanie, din biserica catolică. Și eu mă întreb: de ce în țările ortodoxe nu e psihanaliză? Nu o găsim nici în Grecia, nici în România. O aflăm, în schimb, în țările protestante, unde nu există această taină.

M. G.-B.: – Într-adevăr, într-o a doua etapă, Freud s-a despărțit treptat de acea clinică dominată de funcția privirii, cultul tabloului și al lecției, punând în funcție o nouă practică, întemeiată pe primatul ascultării și al povestirii.

Mitr. Bartolomeu: – Da! Există niște limite. Limitele sunt doar ca interpretare, adică nu poți să spui orice pe baza psihanalizei. În Ortodoxie există taine. Probabil Freud s-a inspirat din taina spovedaniei și nicidecum din „Filocalie”, iar taina spovedaniei e aceeași și la catolici. Numai că diferența constă în faptul că preotul, prin rugăciunile de la sfârșit, îți șterge păcatele, te eliberează, pe când la

Freud rămâne în povestire. E ca o discuție între prieteni, care te ușurează. Una e să stai în fața preotului și alta în cabinetul psihanalistului, întins pe canapea. Știți cum se zice la țară, la mine în Oltenia? „Am venit să mă judec, adică să mărturisesc. Nu să mă judece în sensul pur juridic, ci să spun ce mă doare.” Asta e.

M. G.-B.: – Dar cu interpretarea viselor cum rămâne?

Mitr. Bartolomeu: – Trebuie să vă spun că eu nu cred în vise, nu cred, adică, în pretențele lor mesaje sau semnificații. De aceea nu mă căznesc să le țin minte și cu atât mai puțin să le tâlcuiesc.

M. G.-B.: – Dacă revenim la Nae Ionescu, merită să amintim încercarea lui din anul 1920 de a lega, printr-o interpretare creștin-ortodoxă, Sărbătoarea Paștelui de fundamentul suferinței.

Mitr. Bartolomeu: – Este o suferință care degradează și o suferință care purifică. Dacă suferința e asumată, cel în cauză o suportă cu seninătate, asemenea sfântului; dacă e impusă, nu poate fi subiect de contemplație. Suferința poate fi comună, dar fiecare și-o trăiește

pe a lui, pe a altuia doar o împărtășește. Asta am înțeles-o în închinare. Da. Singura mântuitoare e însă numai suferința asumată.

M. G.-B.: – V-am auzit spunând că fiecare om își are o suferință a lui, de taină.

Mitr. Bartolomeu: – Da, viața e foarte complicată și plină de surprize. Mai e suferința de a ști că aici, pe pământ, nu vei avea și o a doua viață, spre a face tot ceea ce ai avea de făcut.

M. G.-B.: – Înalt Prea Sfințite, ați scris mult și bine. Iată, ați scris lucruri imemorabile până la vârsta de 90 de ani. V-o spun cu toată sinceritatea.

Mitr. Bartolomeu: – Ține minte ce-ți spun: cuvintele au suflet, de aceea cu ele trebuie să ne purtăm așa cum se poartă îngerii cu Maica Domnului. Acesta este crezul meu.

Deocamdată nu mai scriu nimic. Acuma sunt așa, ca omul care a ajuns la pensie. Se uită în urmă și zice: Ce am avut de spus am spus. Nu! Nu am un manuscris, un proiect sau o carte... Și e normal, am o vârstă...

M. G.-B.: – La Nicula mai mergeți?

Mitr. Bartolomeu: – N-am mai fost de mult. Sincer, nu mă duc pentru că nu-mi place, dar la vârsta mea mă deplasez mai greu. Picioarele se anchilozază, devin grele. Trebuie să mă sprijin pe baston sau cârjă...

M. G.-B.: – Ce mai face Maica Galinea?

Mitr. Bartolomeu: – Acum e la Cluj, unde are programat un consult medical. A plecat acum câteva zile. Are și ea o vârstă și trebuie să-și mai caute de sănătate...

M. G.-B.: – Cu preoții cum lucrați?

Mitr. Bartolomeu: – E greu să-i contrazici. Trebuie să-i ascuți și să stai de vorbă cu ei. E greu pentru că sunt mulți și sunt preoți. Îi chem la mine, iar ei se apără și fiecare îmi spune ce a vrut să facă și cam ce a ieșit. Discuțiile astea transparente sunt foarte bune.

Nu am reclamații sau învinuiri...

M. G.-B.: – Societatea e bulversată, iar oamenii așteaptă răspunsuri ortodoxe la problemele vieții, la cele care-i macină.

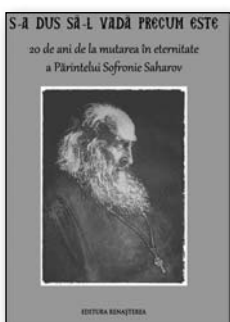
Mitr. Bartolomeu: – În tinerețea mea exista un cod al bunelor maniere. Ele te învățau cum să te porți cu celălalt, ce conversație să ai, cum să stai la masă, cum să te îmbraci și altele de felul acesta. Cred că societatea românească ar avea nevoie, în primul rând, de un astfel de cod. În ce privește ieșirea din criza aceasta, care nu se mai termină, ea este posibilă doar atunci când oamenii vor reînvia lecția iubirii. Și nu eu spun asta, ci Domnul Iisus: „...Să vă iubiți unii pe alții; cum v-am iubit Eu, așa să vă iubiți și voi unii pe alții...” (Ioan 13, 14).

M. G.-B.: – Ne bucurăm că v-am văzut! Permiteți-ne să ne retragem, dar nu înainte să facem o poză.

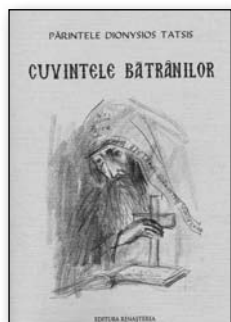
Mitr. Bartolomeu: – Și eu vă mulțumesc! Vă aștept cu mare drag să ne reîntâlnim! Dumnezeu să vă binecuvânteze!

EDITURA RENAȘTEREA

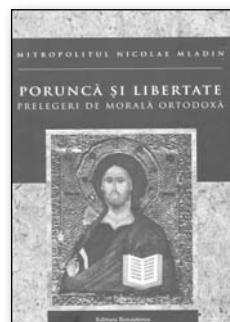
OFERTE:

S-A DUS SĂ-L VADĂ PRECUM ESTE
20 de ani de la mutarea în eternitate
a părintelui Sofronie Saharov
471 pag., format: 135x200 mm
Preț 30 LEI.

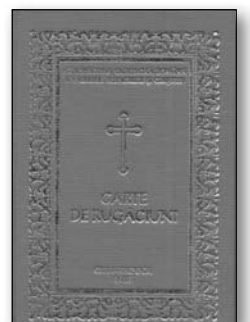

CUVINTELE BĂTRĂNILOR
Părintele Dionysios Tatsis
100 pag., format 135x210 mm.
Preț 7 LEI.

**PORUNCĂ ȘI LIBERTATE. PRELEGERI
DE MORALĂ ORTODOXĂ**
Mitropolitul Nicolae Mladin
352 pag., format 145x210 mm.
Preț 18 LEI.

**CARTE DE RUGĂCIUNI PENTRU FOLOSUL
ORICĂRUI CREȘTIN (SCRIS NORMAL)**
(variante IPS Bartolomeu Anania)
interior la 2 culori, coperta tare roșie
386 pag., format 110x145 mm.
Preț 17 LEI.

**CARTE DE RUGĂCIUNI PENTRU FOLOSUL
ORICĂRUI CREȘTIN (SCRIS NORMAL)**
(variante IPS Andrei Andreicuț)
interior la 2 culori, coperta tare, neagră
350 pag., format 110x145 mm.
Preț 15 LEI.

PĂRINTELE GEORGES FLOROVSKY.
SCHIȚĂ BIOGRAFICĂ
282 pag., format: 145x210 mm
Preț: 15.00 Lei

COMITETUL DE REDACȚIE:

Președinte:
IPS Arhiepiscop și Mitropolit ANDREI ANDREICUȚ

Vicepreședinte:
PS Episcop vicar VASILE SOMEȘANUL

Membri:
Consilier cultural Pr. Bogdan Ivanov, Conf. dr. Radu Preda,
Pr. Vasile Stanciu, Pr. Liviu Vidican-Manci

Director:
Pr. Cătălin Pălimaru

RENAȘTEREA

Editura Renașterea * Piața Avram Iancu, 18
400117, Cluj-Napoca * Telefon / Fax 0264-59.96.49
Internet: www.renasterea-cluj.ro
E-mail: revista@renasterea-cluj.ro

CUI (CF) 4547095
IBAN: RO79RNCB0106026604400017 BCR Cluj (Revista RENAȘTEREA)
ISSN: 1223-4435

Redactor responsabil:
Pr. Florin-Cătălin Ghiț

Tehnoredactor: Pr. Eugen Mera

DIFUZAREA:
Pr. Nicolae-Dragoș Kerekes

COLABORATORI PERMANENȚI:
Pr. Ioan Bizău, Elena Chircev, Doina Curticăpeanu, Pr. Ioan Ică sn.,
Cezar Login, Pr. Grigore Dinu Moș, Marcel Munteanu,
Protos. Simeon Pinte, Aurel Sasu,
Paul Siladi, Nicolae Turcan

Foaie editată de Asociația Studenților Creștini Ortodocși Români, filiala Cluj-Napoca

Tabără studențească de vară la mănăstirea Piatra Craiului

Anul acesta, în perioada 5-14 august, comunitatea Bisericii Studenților din Hașdeu și ASCOR Cluj-Napoca organizează tabăra studențească de vară la Piatra Craiului, în preajma Mănăstirii Sfântul Ioan Iacob Hozevitul. Locul ales este situat într-un cadru natural de o frumusețe rară, în mijlocul codrilor, la interferența a trei județe: Cluj, Bihor și Sălaj.

Ca și în taberele precedente, participanții vor avea posibilitatea și bucuria de a trăi Taina Sfintei Liturghii în fiecare zi, după care activitățile vor fi multe și diverse, pe gustul tuturor. Organizatorii vor desfășura ateliere de toacă, de cântece tradiționale românești, de litografierea icoanelor, se va învăța meșteșugul creștăturilor în lemn și cel al împletitului de coșuri și metaniere. Cei mai energici vor putea desfășura activități sportive și drumeții în împrejurimi, unde Castelul Memorial „Octavian Goga”, Castrul român, Vâltoarea și Moara cu apa de la Bologa, Cascada Miresei, Barajul Floroiu așteaptă să fie explorate și valorificate.

Părintele Ciprian Negreanu, duhovnicul comunității Bisericii Studenților, va ține pe tot parcursul taberei o serie de discuții folositoare și va răspunde la întrebările adresate de participanți. De asemenea, vor fi și alți invitați deosebiți, care le vor vorbi tinerilor despre problemele duhovnicești actuale.

Timp de o săptămână și jumătate, în tabăra mare de vară, va fi loc de toate: de comuniune, de trăire în duhul prieteniei și al bucuriei, de descoperire a naturii și de creștere duhovnicească.

Tatiana Onilov

Secretul succesului vieții este mulțumirea

ÎPS Serafim Joantă la Cluj, în mijlocul tinerilor comunității Bisericii Studenților din Hașdeu

Cu duh vioi și povețe revigoratoare, la un sfârșit de iulie, ÎPS Serafim Joantă, Mitropolitul Germaniei și al Europei Centrale și de Nord, a zăbovit timp de trei ore la Biserica Studenților din Campusul universitar Hașdeu. Aflat în trecere, mult îndrăgitul ierarh a participat la slujba vecerniei, după care, într-o întâlnire duhovnicească, a întărit tinerii comunității prin cuvinte și îndrumări de foc.

La începutul discuției, ÎPS Serafim a pus accentul pe problematica energiilor necreate și a gândurilor pe care le dezvoltă un om. Potrivit invitatului, orice gând al omului este o energie necreată care are capacitatea de a străbate întregul Univers. De aceea, gândul, cuvântul sau fapta care își au obârșia în gând pot influența pozitiv sau negativ atât persoana de la care izvorăște gândul, cât și oamenii din jur asupra cărora acesta este proiectat. „Trebuie să luăm aminte la gândurile, cuvintele și faptele noastre, pentru că toate au repercusiuni ce se perpetuează din neam în neam până la sfârșitul vracurilor”, a fost sfatul ÎPS Serafim. Mai mult decât atât, Mitropolitul Germaniei consideră că echilibrul interior al persoanei, dar și al lumii întregi este în strânsă corelație cu paleta de gânduri a fiecărui om.

Mulțumirea aduce echilibrul interior și tăria duhovnicească

Vorbind despre starea firii omului contemporan, ÎPS Serafim a constatat cu regret că generațiile de azi sunt alcătuite din persoane foarte sensibile, puțin rezistente la greutăți și la încercări, au o structură sufletească mult mai șubredă decât bunicii și străbunicii lor. Cel mai regretabil este, însă, faptul că, din cauza puținătății duhovnicești, omul contemporan cade foarte ușor în depresii de lungă durată, se gândește la sinucidere și nu mai vede nici un rost în viață. Toate acestea se întâmplă din cauza nemulțumirii, a cărtirii și a neîncrederii în Dumnezeu. „Un studiu efectuat la Nürnberg arată că 60% din oamenii societății moderne suferă de depresii, nemulțumiri și tulburări psihice”, a subliniat ierarhul vădit preocupat de alterarea fizică, sufletească și psihică a umanității. De aceea, sfatul ÎPS Serafim a fost să fim mereu mulțumitori, să ne punem nădejdea în Dumnezeu și să-L chemăm când ne confruntăm cu situații critice, în necazuri și în greutăți. „Secretul succesului vieții este mulțumirea! Cel mai mare lucru este atunci când omul este mulțumit și echilibrat”, a punctat foarte ferm și convingător Mitropolitul Germaniei. Mai mult decât atât, tinerii au fost povățuiți să nu creadă într-un Dumnezeu exilat, lăsat la o parte, ci într-un Dumnezeu Căruia să-I spună toate durerile, necazurile și grijile, fără a se deda planurilor proprii și încrederii în forțele lor personale.

Voința – motorul care îi dă puteri omului pătimas să învingă neputințele

Până a ajunge la stabilitatea interioară, omul trebuie să lupte. Unii biruie mai ușor patimile și răutățile care îi tulbură, alții, din cauza moștenirii unor poveri transmise de la bunicii sau părinți, duc o bătălie mai aprigă, mai chinuitoare. Cu toate acestea, ÎPS Serafim consideră că nimic nu este fatal, dimpotrivă, totul poate fi recuperat. Omul care este înrobitor de mai multe patimi, prin voința pe care o manifestă pentru înlăturarea lor, poate să-și schimbe firea, să biruie omul vechi și să ajungă în fruntea tuturor, să-i devanseze chiar și pe cei care cred că au înfrânt neputințele. „Totul e corigibil! Este foarte greu să-ți schimbi firea, dar cu foarte multă voință, luptând, orice om se poate ridica la înălțimi mult mai mari!”, a îndemnat tonicul ierarh.

Momentul rugăciunii este sinteza tuturor trăirilor unui om

La întâlnirea cu tinerii, ÎPS Serafim a vorbit și despre importanța rugăciunii în viața unui creștin. Sfinția Sa consideră că rugăciunea este cea mai mare asceza a omului, pentru că necesită atenție maximă și strădanie de a ține mintea închisă în cuvintele rugăciunii și pentru că o rugăciune curată este una a inimii care angajează toate puterile și energiile omului, inclusiv și mintea. Or, mintea omului contemporan este încuiată în preocupările de zi cu zi, fiind cuprinsă de griji și planuri care duc la risipirea vigilenței duhovnicești. Referitor la acest subiect, ÎPS Serafim a oferit câteva sfaturi practice de concentrare asupra rugăciunii și de creare a unei atmosfere propice pentru vorbirea cu Dumnezeu. De asemenea, ierarhul a subliniat că pentru îmbunătățirea calității rugăciunii orice om trebuie să fie atent la viața sa, încercând ca modul de viață să fie conform învățăturilor creștine. „Omul orgolios și certăreț nu se poate ruga curat. Trebuie să te golești te tine însuși, să te smerești ca să te poți ruga”, a conchis ÎPS Serafim.

Creștinul trebuie să lupte neîncetat cu toate încercările

Voința, rugăciunea, chemarea lui Dumnezeu în greutate sunt unelte sigure de luptă și biruință asupra încercărilor. ÎPS Serafim a îmbărbătat tinerii și i-a încurajat să fie dârji în calea încercărilor neîncetate. „Necazurile și ispitele nu conțin nici până la ultima suflare a omului. Acestea sunt îngăduite pentru întărirea și călirea noastră. Este o luptă de o viață, dar să nu ne tulburăm prea mult, să nu ne necăjim! Trebuie doar să avem nădejde în Dumnezeu și toată viața noastră Lui să i-o dăm”, a subliniat încrezător ÎPS Serafim.

Exodul neamului românesc – durerea și întristarea ÎPS Serafim

La finalul întâlnirii, ÎPS Serafim a vorbit despre realitatea tristă a românilor care pleacă peste hotarele țării și nu se mai întorc pe tărâmurile natale. Ierarhul consideră că și acest fenomen se înregistrează din cauza neîncrederii românilor în Dumnezeu, a nemulțumirii lor și a îngrijorării peste măsură. „Mă doare sufletul și mă rog lui Dumnezeu să oprească exodul românilor. Cei care pleacă dau de suferințe și se pierd sufletește. Străinătatea nu este firescul celui care pleacă, pentru că locul unde s-a născut, Biserica unde s-a zidit, datinile, toate sunt înmagazinate în firea înstrăinatului de țară și de neam”, a afirmat cu regret ÎPS Serafim, dorindu-le tinerilor să rămână în România și să nădăjduiască la revenirea tuturor celor care au plecat în alte țări.

Tatiana Onilov

Ursul alb și gândurile negre - alungarea gândurilor nedorite

Cu toții ne confruntăm, la un moment dat, cu gânduri nedorite, gânduri negre, pe care am vrea să le facem să dispară. Însă, uneori, ni se pare că ne zbatem în nisipuri mișcătoare. Cu cât depunem mai mult efort să ieșim din ele, cu atât ne scufundăm mai mult.

Vom face împreună un mic experiment. Pentru cinci minute lăsați suplimentul din mână și încercați să vă gândiți la orice altceva în afară de un urs alb. De fiecare dată când vă vine în minte un urs alb însemnați un „x” pe o foaie de hârtie. Puteți începe acum.

Cu experimentul acesta Feodor Dostoievski îl uimea pe fratele lui, în copilăria celor doi. Îl consemnează și în *Însemnări de iarnă despre impresii de vară*, cu precizarea că, în ciuda efortului nostru, ursul alb ne va veni în minte în fiecare minut.

Un profesor de la Harvard, Daniel Wegner, a făcut o serie de experimente psihologice pornind de la această observație a scriitorului rus, ajungând la aceleași concluzii, de data aceasta pe baza datelor experimentale. Numai că el nu s-a oprit la ursul alb, ci a mers mai departe, investigând eforturile oamenilor de a nu reflecta (de supresie, după terminologia lui) la gânduri cu conținut emoțional negativ (cum sunt cele din depresie, anxietate) sau gânduri nedorite, în general. Aceste studii s-au concretizat într-o teorie cu nume sugestiv: *teoria procesului ironic în controlul mental*. Conform acestei teorii, orice om care se angajează în

reîntoarcere mai frecventă și intruzivă a gândului respectiv. Toate studiile realizate până acum sugerează că, deși supresia poate părea o soluție eficientă, ea are consecințe profunde și neașteptate. Și aceste efecte *ironice*, opuse efectului dorit, apar mai ales în cazul în care avem de-a face cu gânduri nedorite, cu gânduri negative, în condiții de oboseală și stres, când resursele noastre cognitive sunt diminuate. În aceste cazuri nu este indicat să încercăm să nu ne gândim la gândurile care ne deranjează, ci să folosim alte strategii.

Strategiile cele mai eficiente în aceste cazuri sunt distragerea (să ne gândim în mod activ la altceva – cum ar fi să citim ceva, să ne rugăm, să cântăm), și o anumită distanțare de gând (să privim gândul ca pe ceva diferit de noi înșine, ca pe o pasăre trecătoare pe cerul minții noastre).

Aceste modalități se regăsesc, într-o anumită formă, și în tradiția ortodoxă. Ele se aplică, de exemplu, în cazul gândurilor de hulă sau al altor gânduri negre, urâte, care ne vin involuntar în minte. Nu este bine să înfruntăm aceste gânduri și nici să intrăm în discuție cu ele, să le combatem, pentru că atunci se întorc cu și mai multă putere (asta nu numai din cauza efectului *ironic*, ci și din cauza implicării unor duhuri și *mai ironice*, la care psihologia nu poate avea acces). Cel mai bine este să nu le dăm importanță. Următorul dialog din cartea *Nevoia duhovnicească*, a părintelui Paisie Aghioritul, este foarte folositor și concludiv: „Părinte, mult mă chinuiesc cu niște gânduri...” «Sunt ale diavolului. Liniștește-te și nu le da importanță. Ești sensibilă. Diavolul îți exploatează sensibilitatea, te face să examinezi prea minuțios unele lucruri, îți lipește mintea acolo și te chinuiești fără folos. Îți poate aduce gânduri necurate, de pildă despre stareță, sau chiar despre mine. Nu le da importanță. Dacă dai puțină importanță unui gând de hulă, te poate chinui, te poate zdrobi. Îți trebuie puțină nepăsare bună.» [...] «Părinte, cum să alung un gând de hulă care îmi vine în vremea slujbei bisericești?» «Prin cântarea psaltică Deschide-voi gura mea... Nu știi muzică? Să nu-l iei în seamă. Disprețuiește-l.»

Apostolul Pavel le scria corintenilor: *Eu, deci, așa alerg, nu ca la întâmplare. Așa mă lupt, nu ca lovind în aer (I Corinteni 9, 26)*. Și lupta noastră cu gândurile trebuie să o ducem cu înțelepciune. *Nu ca la întâmplare*, ci sub călăuzirea duhovnicului fi i ghidați de experiența fi i înfl elepciunea Părinților. Această înțelepciune este redescoperită, într-o altă formă, fi i de unii psihologi renumiți, iar cine cercetează, cu discernământ, acest domeniu se încredințează de cuvintele Sfântului Iustin Martirul și Filosoful: *Toate câte se spun bine și frumos la toți sunt ale noastre, ale creștinilor*.

Dumitru Tiberiu Fișcu
Material preluat din revista ARTHOS, revista Bisericii Studenților din Cluj-Napoca

Să nu ne răzbuțați – un film documentar despre românii basarabeni deportați în Siberia

Puțini au mai rămas supraviețuitorii regimului roșu distrugător de viață, societăți, cultură și credință. Puțini sunt cei care mai pot da mărturie despre ororile comise de sistemul ucigaș. Se duc rând pe rând luptătorii care au opus rezistență și au rămas în viață după ce au trecut prin calvarul deportărilor, al torturilor, al raptului de identitate și țară. Și câte ar avea de povestit și de mărturisit oamenilor de azi prinși în tumultul unor timpuri care se adevăresc a fi mult mai perfide și mai nimicitoare.

Să nu ne răzbuțați este titlul unei trilogii documentare care cuprinde mărturiile românilor din Basarabia ce au fost oprimați de-a lungul câtorva zeci de ani, fiind deportați în imensitatea unei Siberii de gheață, apoi înfometate, încarcerate în calitate de deținuți politici și exterminați ca și ființe umane. *Deportările în Siberia, Deținuții politici din Basarabia și Foametea din Basarabia* aduc pe ecrane soarta cruntă a unor oameni nevinovați, inculpați de faptul că și-au iubit cu un devotament de nezdruncinat țara, că nu au renunțat să vorbească românește, că și-au apărut cu stoicism credința și au crezut în idealuri.

Protagonistii documentarului sunt bărbați și femei deportați la vârsta tinereții sau chiar a copilăriei. Amintirile le sunt vii, iar rănilor sufletești le mai sângerează. Și cum ar

putea fi altfel, când au trebuit să meargă spre îndepărtata taiga a Rusiei sau în Kazahstanul arid în trenuri de marfă, pe timp de vară, fiind transportați cu miile într-un singur vagon, supuși la sete și la foame. Pe acest drum al Golgotei, în trenurile morții, au văzut cum s-au născut copiii în condiții inumane, cum au murit bătrânii fără a fi prohoditi, ci aruncați și lăsați să se piardă, fără a le fi recuperate osemintele din stepele sinistre. Copiii de odinioară au trebuit să suporte drama despărțirii de părinți, mulți dintre ei fiind ruți direct de la sânul mamei sau din brațele tatălui și trimiși în depărtări pustii singuri în fața greutăților de neimaginat.

Ajunși pe tărâmurile vitrege au fost etichetați drept *dușmani ai poporului* și au trebuit să înfrunte oprobiul populației băștinașe. Nu le-a fost ușor să își găsească un loc de trai, să își asigure porția minimă de pâine sau să se căpătuiască într-un locușor al lor. Vicisitudinile s-au ținut lanț. De la boli care i-au secerat, degerări greu de înfruntat, goniri dintr-o localitate în alta, detenții în închisorile comuniste, munca istovitoare în *arhipelagul Gulag*, la îndoctrinarea ateistă, mutilarea sufletească și smulgerea credinței din ADN-ul firesc al românului basarabean. Ultima tortură s-a adevărit cea mai cruntă. Sufletelor celor mai plâpânde, copiilor duși în orfelinatele din Rusia, li s-a inoculat că nu există Dumnezeu, că tot ce au știut despre datini străbune și tradiții bisericești sunt minciuni. Aflați în fața unor grele doctrine, mulți au fost înghițiți de experimentele sovietice de formare a omului nou, iar de aici tragedii personale, cu lupte de o viață pentru a reveni la credință, la Dumnezeu.

Strădaniile de a rămâne integri din punct de vedere moral și creștinesc au fost numeroase și pentru deținuții politici. Între a turna prietenii și a le oferi un colț de pâine din rația personală, măsura existenței lor în celulele sumbre, mulți au ales să rămână cu fratele în celulă, să supraviețuiască împreună prin rugăciuni, discuții filosofice și prin hrana sufletească, împărțind atât firimitura de pâine, cât și încurajările, speranțele că într-o zi totul va fi bine.

Credința în Dumnezeu i-a ajutat să biruiască. Au trecut peste calvarul deportărilor și s-au reîntors acasă demni, senini și încrezuți că aceasta le-a fost Crucea pe care au trebuit să și-o asume. Mulți dintre deținuții politici spun că perioada detenției a fost una dintre cele mai frumoase din viața lor. Acolo au cunoscut cu adevărat libertatea duhului și nu s-au transformat în *omul nou*, așa cum li s-a întâmplat multora rămași în libertate.

Să nu îi răzbuțăm a fost dorința lor, pentru că ei au iertat, și-au asumat trecutul și au ieșit învingători. Să nu îi uităm și să îi avem drept modele este cel puțin datorita noastră.

Tatiana Onilov

Fuga de Tatăl, fuga spre Tatăl

Savatie Baștovoi, Fuga spre câmpul cu ciori – amintiri dintr-o copilărie ateistă

Cu unii oameni Dumnezeu are lucrări pe care le-am putea numi tari, adică imposibil de negat și foarte vizibile pentru restul lumii. Asemenea lucrări sunt date, cred, doar celor ce le pot duce. Și pentru că ele sunt atât de evidente, au puterea de a atrage și de a minuna. Despre astfel de lucrări ale lui Dumnezeu dă mărturie cartea părintelui Savatie Baștovoi: *Fuga spre câmpul cu ciori – amintiri dintr-o copilărie ateistă*, apărută la Editura Cathisma în 2012. Purtând din încălcătura trăirilor și a descoperirilor datorite de Sus autorului, cartea rămâne totodată foarte aproape de noi, oamenii acestor vremuri, și astfel se verifică autenticitatea ei.

Părintele Savatie mărturisește că a încercat să scrie o carte despre credință, dar, spune el, „credința în Dumnezeu

e condiționată de iubire” și „important este să înțelegi”. Pe aceste coordonate: credință, iubire și înțelegere se înscriu toate cele optsprezece povestiri incluse în acest volum care poate fi citit pe mai multe planuri. În primul rând, ieromonahul scriitor dă mărturie despre felul în care a lucrat Dumnezeu în viața sa, încât din fiul unui propagandist al ateismului științific a ajuns călugăr ortodox. În al doilea rând, părintele Savatie face, scriind, un exercițiu de dragoste față de tatăl pământesc, trecut între timp la cele veșnice. Nu în ultimul rând, cartea este o dovadă a felului în care, așa cum spun Părinții, prezența lui Dumnezeu transpare din făptură, din legile zidirii, o dovadă că e suficient să fii sincer, să vrei Adevărul, ca să-L descoperi pe Dumnezeu.

Atât tatăl, Valentin Stepanovici, cât și fiul, Ștefan Baștovoi (Savatie după călugărire), chipuri în jurul cărora se înscriu povestirile, sunt persoane cu un caracter puternic, care se iau la trântă cu viața și cu moartea, fiecare în felul său.

Fiul evoluează de la copilul timid, care își admiră tatăl și se teme de el în același timp, la adolescentul rebel, asemenea tatălui, dar cu propriile frământări alimentate mai ales de luciditatea sa, care îi arată mereu că tot ce e pământesc moare. Mai apoi devine omul cucerit de Hristos, ajungând la o înțelegere și o iubire profundă a tatălui pământesc prin descoperirea Tatălui ceresc.

Devenirea aceasta duhovnicească implică însă trecerea prin experiențe limită, dintre care cele mai tulburătoare îmi par coma în timpul căreia Hristos Dumnezeu se descoperă adolescentului care a decis să facă o provocare morții și, apoi, internarea tânărului la spitalul de psihiatrie Socola. Ambele situații devin însă prilej de revelație. De exemplu, spitalul de nebuni a avut pentru el toate atuurile pentru a-i prilejui adevărata întâlnire cu sine: „Aici vrei, nu vrei, te gândești la rostul omului pe pământ. Aici toți sunt egali. Pe nimeni nu interesează dacă scrii poezii sau citești Nietzsche. Aici ești ceea ce ești. Nu există privilegii, nu există diferențe. Fiecare ascunde în sine propria suferință și nimeni nu speră la mai mult.”

În toată această prăbușire, „gândul că Însuși Dumnezeu a rămas neînțeleș era o mare mângâiere”, și asta l-a determinat să încerce să-i privească pe ceilalți prin ochii lui Hristos, „un Hristos condamnat”. Cele pe care le-a trăit experimentând acest mod de a-i privi pe oameni l-au dus la „o revelație creștină” pe care nu a mai putut-o ignora și care i-a schimbat fundamental cursul vieții.

În paralel, tatăl, Valentin Stepanovici, este și el un neînțeleș. Absolvent al facultății de filosofie din Leningrad, fost profesor la universitatea din Chișinău, rămâne până la bătrânețe într-un sătuc izolat din Republica Moldova, ale cărui dealuri înflorite le urcă umblând desculț, cu tălpile crăpate. Totodată, deși propagandist al ateismului științific, el e cel ce spune „Tatăl nostru” la praznice, sapă gropile morților și-i aduce acasă la el pe săraci, ca să-i ospăteze.

Chiar și în ceasul morții, tot singur este și fără să fi reușit o împăcare exprimată cu fiul repudiat pentru că alesese calea călugăriei. Dragostea fiului însă nu se va dezlipi de el nici după moarte și e demonstrată de dureroasa căutare a unor indicii că tatăl ar fi putut, totuși, măcar cu ultima suflare, să-L aleagă pe Dumnezeu.

În final, *Fuga spre câmpul cu ciori* se dovedește a fi o carte vie, sinceră. Iar ceea ce a generat această scriere, anume durerea fiului pentru neputința tatălui de a-și asuma partea sa bună, poate fi înțeleasă de fiecare în măsura în care am râvnit vreodată, personal, la salvarea unui suflet drag. Aceasta poate fi șansa (fie și numai în mod neconștientizat) unei mult așteptate revelații creștine.

Maria-Magdalena Goia

Material preluat din revista ARTHOS, revista Bisericii Studenților din Cluj-Napoca

Țehipa: Tatiana Onilov, Andrei Mitrică, Gabriela Bulgaru, Ana-Maria Neag, Dana Filaropol, Andreea Micu, Iulia Anamaria Mureșan, Oana Laura Dăgă, Romina Sopoian.

Adresa ASCOR:
Biserica din Hașdeu 45
Cluj-Napoca

Redacția FILOCALIA:
Piața Avram Iancu, nr. 18,
Cluj-Napoca

Fax: 0264/595 300
ISSN: 1224-0567

revista.filocalia@yahoo.com